

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI
ÜLEMNÕUKOGU JA VALITSUSE
TEATAJA

1969

Nr. 31 (196) Lisa

4. aastakäik

SISUKORD

Eesti NSV abielu- ja perekonnakoodeks.

23212

AR Fr. B. Grentzweid mba.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

31386

EESTI NSV ABIELU- JA PEREKONNAKOODEKS

Hoolitsus nõukogude perekonna eest, kus on harmooniliselt ühendatud kodanike ühiskondlikud ja isiklikud huvid, on üks tähtsamaid Nõukogude riigi ülesandeid.

Nõukogude Liidus on loodud kõige soodsamad tingimused perekonna tugevdamiseks ja õitsenguks. Pidevalt kasvab kodanike materiaalne heaolu, paranevad perekonna korteri- ning muud elukondlikud ja kultuurilised tingimused. Sotsialistlik ühiskond pühendab emaduse kaitsele ja soodustamisele, õnneliku lapsepõlve tagamisele suurt tähelepanu.

Sirguva põlvkonna kommunistlikus vaimus kasvatamine, tema kehaliste ja vaimsete võimete arendamine on perekonna tähtsaim kohustus. Riik ja ühiskond abistavad igati perekonda laste kasvatamisel, järjest laiendatakse lasteaedade, -sõimede, internaatkoolide ja muude lasteasutuste võrku.

Nõukogude naisele tagatakse vajalikud sotsiaalsed ja elukondlikud tingimused õnneliku emaduse ühendamiseks veelgi enam aktiivse ja loomingulise osavõtuga tootmisest ning ühiskondlikust ja poliitilisest elust.

Nõukogude abielu- ja perekonnaseadusandlus peab aktiivselt aitama lõplikult puhastada perekonnasuhted majanduslikest kaalutlustest, peab aitama likvideerida naise ebavõrdsuse riismed igapäevases elus ning luua kommunistlikku perekonda, kus täielikult rahuldatakse inimeste kõige sügavama tundeelu vajadused.

3. Naise ja mehe võrdõiguslikkus perekonnasuhtes

(1) Perekonnasuhtes on naisele ja mehele võrdsed isiklikud ja vabad õigused.

(2) Võrdõiguslikkus perekonnas põhineb NSV Liidu konstitutsiooniga ja Eesti NSV konstitutsiooniga tagatud naise ja meeste võrdsel õigusel kõigi riikliku, ühiskondlik-poliitilise, majandus- ja kultuurilise alandl.

EESTI NSV

ABIELU- JA PEREKONNAKOODEKS

I OSA

ÜLDSÄTTED

§ 1. Eesti NSV abielu- ja perekonnaseadusandluse ülesanded

Eesti NSV abielu- ja perekonnaseadusandluse ülesandeks on:

- 1) kommunistliku moraali printsiipidel põhineva nõukogude perekonna edasine tugevdamine;
- 2) naise ja mehe vabatahtlikul abieluühendusel, kõigi perekonnaliikmete majanduslikest kaalutlustest vabal vastastikusel armastusel, sõprusel ja austusel põhinevate perekonnasuhete loomine;
- 3) perekonnas laste kasvatamine orgaanilises ühtsuses ühiskondliku kasvatusena kodumaale ustavuse, kommunistliku töösse suhtumise ja kommunistliku ühiskonna ehitamisest aktiivseks osavõtuks ettevalmistamise vaimus;
- 4) ema ja laste huvide igakülgne kaitsmine ning igale lapsele õnneliku lapsepõlve tagamine;
- 5) kahjulike minevikuigandite ja -tavade lõplik kõrvaldamine perekonnasuhetest;
- 6) perekonna ees vastutustunde kasvatamine.

§ 2. Eesti NSV abielu- ja perekonnaseadusandlusega reguleeritavad suhted

Kooskõlas «NSV Liidu ja liiduvabariikide abielu- ja perekonnaseadusandluse alustega» määrab Eesti NSV abielu- ja perekonnaseadusandlus kindlaks abielu sõlmimise korra ja tingimused, reguleerib isiklikke ja varalisi suhteid, mis tekivad perekonnas abikaasade vahel, vanemate ja laste vahel, teiste perekonnaliikmete vahel, reguleerib suhteid, mis tekivad seoses lapsendamise, eestkostega ja hooldusega, laste kasvatada võtmisega, reguleerib abielu lõppemise korda ja tingimusi, perekonnaseisuaaktide registreerimise korda.

§ 3. Naise ja mehe võrdõiguslikkus perekonnasuhetes

- (1) Perekonnasuhetes on naisel ja mehel võrdsed isiklikud ja varalised õigused.
- (2) Võrdõiguslikkus perekonnas põhineb NSV Liidu konstitutsiooniga ja Eesti NSV konstitutsiooniga tagatud naiste ja meeste võrdsetel õigustel kõigil riikliku, ühiskondlik-poliitilise, majandus- ja kultuurielaladel.

§ 4. Kodanike võrdõiguslikkus perekonnasuhetes, sõltumata nende rahvusest, rassist ja usutunnistusest

(1) Kõigil kodanikel, sõltumata nende rahvusest, rassist ja usutunnistusest, on perekonnasuhetes võrdsed õigused.

(2) Ei lubata mingisugust otsust või kaudset õiguste kitsendamist, ei otsuste ega kaudsete eeliste kehtestamist abielu sõlmimisel ja perekonnasuhetes sõltuvalt rahvuslikust, rassilisest kuuluvusest või usutunnistusest.

§ 5. Emaduse kaitse ja soodustamine

(1) Emadus on Eesti NSV-s ümbritsetud üldrahvaliku austuse ja lugupidamisega, seda kaitseb ja soodustab riik.

(2) Ema ja lapse huvide kaitse tagatakse sünnitusmajade, laste sõimede ja -aedade, internaatkoolide ning muude lasteasutuste laia võrgu organiseerimisega, naisele rasedus- ja sünnituspuhkuse andmisega koos töötasu säilitamisega, rasedatele naistele ja emadele soodustuste kehtestamisega, tootmisalase töökaitsega, vallas- ja lasterikastele emadele riiklike toetuste maksmisega ning muu riikliku ja ühiskondliku abiga perekonnale.

§ 6. Abielu- ja perekonnasuhete õiguslik reguleerimine riigi poolt

(1) Eesti NSV-s reguleerib abielu- ja perekonnasuhteid õiguslikult ainult riik.

(2) Tunnistatakse ainult riiklikes perekonnaseisuorganeis sõlmitud abielu. Abielu sõlmimise religioosel kombetalitusel, nagu muudelgi religioossetel kombetalitustel ei ole õiguslikku tähendust.

(3) Seda sätet ei kohaldata enne nõukogude perekonnaseisuorganite moodustamist või taastamist toimunud religioossete kombetalituste ja nende tõendamiseks saadud sünni-, abielu sõlmimise, abielulahutuse ja surmadokumentide suhtes.

§ 7. Abielu- ja perekonnaseadusandlus

(1) Kooskõlas «NSV Liidu ja liiduvabariikide abielu- ja perekonnaseadusandluse alustega» koosneb abielu- ja perekonnaseadusandlus «Alustest», nendega kooskõlas antavatest muudest NSV Liidu seadusandlikest aktidest, käesolevast koodeksist ja muudest Eesti NSV seadusandlikest aktidest.

(2) Eesti NSV seadusandlus lahendab küsimusi, mis on antud «NSV Liidu ja liiduvabariikide abielu- ja perekonnaseadusandluse alustega» liiduvabariikide pädevusse, ning abielu ja perekonnasuhete küsimusi, mis ei ole «Alustes» otseselt ette nähtud.

§ 8. Eesti NSV ja teiste liiduvabariikide abielu- ja perekonnaseadusandluse kohaldamine

(1) Eesti NSV-s abielu sõlmimine, suhted abikaasade vahel, vanemate ja laste vahel, lapsendamine, isaduse tuvastamine, alimentide sissenõudmine, eestkoste ja hooldus, abielu lahutamine, perekonnaseisuaktide registreerimine reguleeritakse Eesti NSV seadusandlusega.

(2) Kooskõlas «NSV Liidu ja liiduvabariikide abielu- ja perekonnaseadusandluse alustega» määratakse väljaspool Eesti NSV-d sõlmitud abielu, lapsendamine, eestkoste ja hoolduse ning perekonnaseisuaktide kehtivus kindlaks liiduvabariigi seadusandlusega, kelle territooriumil sõlmiti abielu, toimus lapsendamine, seati eestkoste või hooldus või registreeriti perekonnaseisuakt.

§ 9. Abielu- ja perekonnasuhetest tulenevate õiguste teostamine ja kohustuste täitmine

(1) Seadus kaitseb abielu- ja perekonnasuhetest tulenevaid õigusi, välja arvatud juhud, kui neid õigusi teostatakse eesmärgivastaselt.

(2) Abielu- ja perekonnasuhetest tulenevate õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel peavad kodanikud järgima seadust, austama sotsiaallistliku ühiselu reegleid ning kommunismi ehitava ühiskonna moraali-printsipi.

§ 10. Abielu- ja perekonnasuhetest tulenevate õiguste kaitse

Abielu- ja perekonnasuhetest tulenevaid õigusi kaitsevad kohus ning eestkoste- ja hooldusorganid.

§ 11. Hagi aegumise kohaldamine abielu- ja perekonnasuhetest tulenevatele nõuetele

(1) Abielu- ja perekonnasuhetest tulenevatele nõuetele hagi aegumist ei kohaldata, välja arvatud käesolevas koodeksis ettenähtud juhud.

(2) Hagi aegumise tähtaja kulgemine algab käesoleva koodeksi vastavas paragrahvis ettenähtud ajast, kui aga seda aega ei ole ette nähtud, siis päevast, mil isik sai teada või oleks pidanud teada saada oma õiguse rikkumisest.

(3) Hagi aegumist kindlaksmääravate normide kohaldamisel juhindub kohus «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» 5. ja 6. peatükis ettenähtud sätetest.

II OSA

ABIELU

1. peatükk

ABIELU SÖLMIMISE KORD JA TINGIMUSED

§ 12. Abielu sõlmimine

- (1) Abielu sõlmitakse riiklikes perekonnaseisuorganeis.
- (2) Abielu registreerimine kehtestatakse nii riiklikes ja ühiskondlikes huvides kui ka abikaasade ja laste isiklike ja varaliste õiguste ning huvide kaitsmise eesmärgil.
- (3) Abikaasade õigused ja kohustused tekivad ainult riiklikes perekonnaseisuorganeis sõlmitud abielust.

§ 13. Abielu sõlmimise kord

- (1) Abielu sõlmitakse pärast kuuajalise tähtaja möödumist, arvates abielluda soovijate poolt riiklikule perekonnaseisuorganile avalduse esitamisest.
- (2) Üksikutel juhtudel võib perekonnaseisuorgan mõjuvate põhjuste olemasolul käesoleva paragrahvi lõikes üks ettenähtud tähtaega lühendada või pikendada. Kuid pikendada võib seda tähtaega mitte rohkem kui kolme kuu võrra.
- (3) Abielu sõlmitakse pidulikult. Perekonnaseisuorganid tagavad abielu registreerimise pidulikkuse abiellujate nõusolekul.

§ 14. Abielu sõlmimise tingimused

- (1) Abielu sõlmimiseks on vajalik abiellujate vastastikune nõusolek ja abiellumisiga.
- (2) Abielu ei saa sõlmida käesoleva koodeksi §-s 16 ettenähtud takistavate asjaolude esinemisel.

§ 15. Abiellumisiga

- (1) Abiellumisiga algab kaheksateistkümneaastaseks saamisega.
- (2) Erandjuhtudel võivad rajoonide (linnade) tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed lubada abielluda naiskodanikul, kes on saanud seitsmeteistkümneaastaseks.

§ 16. Abielu sõlmimist takistavad asjaolud

Abielu ei lubata sõlmida:

- 1) kodanike vahel, kellest vähemalt üks on juba abielus;
- 2) otsejoones ülenevas või alanevas liinis sugulaste vahel, vendade ja õdede ning poolvendade ja -õdede, samuti ka lapsendajate ja lapsendatute vahel;
- 3) kodanike vahel, kellest vähemalt üks on kohtu poolt tunnistatud teovõimetuks vaimuhaiguse või nõrgamõistuslikkuse tõttu.

2. p e a t ü k k

ABIKAASADE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

1. Abikaasade isiklikud mittevaralised õigused

§ 17. Abikaasade perekonnanime valiku õigus

Abielu sõlmimisel valivad abikaasad oma soovi kohaselt ühiseks perekonnanimeks ühe abikaasa perekonnanime või kumbki abikaasa säilitab oma abielueelse perekonnanime.

§ 18. Abikaasade õigus ühiselt lahendada laste kasvatamise ja muid perekonnaelu küsimusi

Laste kasvatamise ja muid perekonnaelu küsimusi lahendavad abikaasad ühiselt.

§ 19. Abikaasade tegevusala, elukutse ja elukoha valiku õigus

Mõlemal abikaasal on tegevusala, elukutse ja elukoha valiku vabadus.

2. Abikaasade varalised õigused ja kohustused

§ 20. Abikaasade ühisomand

(1) Abikaasade poolt abielu kestel soetatud vara on nende ühisomand. Abikaasadel on selle vara võrdne valdamise, kasutamise ja käsutamise õigus.

(2) Abikaasadel on võrdsed õigused abielu kestel soetatud varale ka sel juhul, kui üks neist tegeles koduse majapidamisega, laste eest hoolitsemisega või muudel mõjuvatel põhjustel ei saanud iseseisvat töötasu.

(3) Abikaasade ühisomandiks võidakse tunnistada vara, mis kuulus ühele abikaasadest enne abiellumist, kui selle vara maksumus on abielu kestel abikaasade töö või rahaliste kulutuste tulemusena oluliselt suurenenud.

§ 21. Abikaasade ühisomanduses oleva vara valdamise, kasutamise ja käsutamise kord

(1) Abikaasade ühisomanduses oleva vara valdamist, kasutamist ja käsutamist teostavad abikaasad ühisel kokkuleppel; lahkarmumuse korral lahendab vaidluse kohus ükskõik kumma abikaasa lagi alusel.

(2) Kui üks abikaasadest teostab tehingu abikaasade ühisomanduses oleva vara võõrandamise kohta, siis eeldatakse, et ta tegutseb teise abikaasa nõusolekul. Kuid vara võõrandamise tehingute teostamiseks, mis kuuluvad notariaalselt tõestamisele või vastavates organites registreerimisele, peab teise abikaasa nõusolek olema väljendatud kirjalikult.

(3) Käesoleva paragrahvi sätted laienevad ka neile juhtudele, kui abikaasade ühisomanduses oleva vara on vastavates organites registreeritud ühe abikaasa nimele.

§ 22. Abikaasa isiklik omand

(1) Abikaasadele enne abiellumist kuulunud vara, samuti abielu kestel kingiks või pärimise teel saadud vara on kummagi abikaasa omand.

(2) Abikaasa omandiks on samuti abielu kestel omandatud isiklikud tarbeesemed, välja arvatud väärismaterjalist valmistatud asjad.

§ 23. Abikaasade ühisomanduses oleva vara jagamine

(1) Abikaasade ühisomanduses olevat vara võidakse jagada seoses abielu lahutamiseiga, samuti ka abielu kestel.

(2) Abikaasade ühisomanduses olevat vara võidakse jagada abikaasade kokkuleppel või, vaidluse korral, kohtu korras, järgides käesoleva koodeksi § 20 lg. 2 ja § 24 lg. 1 sätteid.

(3) Kui ühisomanduses olevat vara jagatakse abielu kestel, siis see osa varast, mis jäi jagamata, samuti vara, mida abikaasad soetasid edaspidi abielu kestel, on nende ühisomand.

(4) Abikaasade ühisomanduses oleva vara jagamise nõuetele kohaldatakse kolmeaastast aegumise tähtaega.

§ 24. Osade kindlaksmääramine abikaasade ühisomanduses oleva vara jagamisel

(1) Abikaasade ühisomanduses oleva vara jagamisel loetakse nende osad võrdseks. Silmas pidades alaealiste laste huve või ühe abikaasa tähelepanuväärivaid huve, võib kohus üksikjuhtudel kõrvale kalduda abikaasadele kuuluvate osade võrdsuse põhimõttest.

(2) Abikaasade ühisomanduses oleva vara jagamisel määratakse, milline vara (asjad, varalised õigused ja kohustused) kuulub üleandmisele ühele või teisele abikaasale. Ühele abikaasadest kutealaseks tegevuseks vajalikud esemed antakse reeglina sellele abikaasale. Kui ühele abikaasale antakse asjad, mille maksumus ületab temale kuuluva osa, võidakse teisele abikaasale välja mõista vastav rahaline kompensatsioon.

§ 25. Abikaasade ühisomanduses olevast varast elamu- või suvilaehituskooperatiivile sissemakstud osamaksu jagamine

(1) Abikaasade ühisomanduses olevast varast elamu- või suvilaehituskooperatiivile ühe abikaasa nimele sissemakstud osamaksu võidakse jagada käesolevas koodeksis ettenähtud korras seoses abielu lahutamiselega.

(2) Kui üks abikaasa ei ela või loobub edasisest elamisest kooperatiivi majas eraldatud korteris (suvilas), maksab talle välja temale kuuluva osa osamaksust abikaasa, kelle kasutamisele jääb korter (suvila).

§ 26. Sissenõude pööramine abikaasade varale

(1) Ühe abikaasa kohustise järgi pööratakse sissenõue ainult tema isiklikus omanduses olevale varale ja ühisomanduses oleva vara osale, mis eraldatakse temale selle vara jagamisel.

(2) Ühe abikaasa kohustise järgi vastutavad abikaasad nende ühisomanduses oleva varaga, kui kohus tuvastab, et kohustise järgi saadu on kasutatud kogu perekonna huvides.

(3) Ühe abikaasa poolt kuriteoga tekitatud kahju hüvitamise sissenõuet võib pöörata abikaasade ühisomanduses olevale varale, kui kohtuotsusega kriminaalasjas on tuvastatud, et see vara oli soetatud kuritegelikul teel saadud vahendite arvel.

§ 27. Abikaasade — kolhoosipere või üksiktalundipere liikmete vara

(1) Käesoleva koodeksi paragrahvide 20—26 sätted laienevad ainult abikaasade — kolhoosipere või üksiktalundipere liikmete sellele varale, mis moodustab nende isikliku omandi («Eesti NSV tsiviilkoodeksi» § 117 ja § 137 lg. 3).

(2) Abikaasade õigused kolhoosipere või üksiktalundipere omanduses oleva vara valdamiseks, kasutamiseks ja käsutamiseks on kindlaks määratud «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» §-des 129—137.

§ 28. Abikaasade vahelised varalised tehingud

(1) Abikaasad võivad teostada omavahel kõiki seadusega lubatud varalisi tehinguid, sealhulgas kokkuleppeid nende ühisomanduses oleva vara täieliku või osalise jagamise kohta, samuti kokkuleppeid selle vara valdamise, kasutamise ja käsutamise korra kohta.

(2) Kehtetud on abikaasade vahelised tehingud, mis on suunatud ühe abikaasa varaliste õiguste piiramisele või on vastuolus laste huvidega.

(3) Kehtetud on abikaasade vahelised tehingud ühisomandi õigusliku režiimi muutmiseks selle vara suhtes, mida kavatakse soetada edaspidi abielu kestel.

(4) Abikaasade vahelised tehingud ühisomanduses oleva vara jagamise kohta kuuluvad notariaalselt tõestamisele, kui see vara on vastavates organites registreeritud ühe abikaasa nimele. Mõlema või ühe poole soovil võib notariaalselt tõestada ka muu nende ühisomanduses oleva vara jagamise tehinguid.

(5) Varaliste tehingute teostamisel abikaasade vahel kohaldatakse «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» §-de 43—52 ja 56—64 sätteid.

3. Abikaasade õigused ja kohustused vastastikusel ülalpidamisel

§ 29. Abikaasade kohustused vastastikusel ülalpidamisel

Abikaasad on kohustatud teineteist materiaalselt toetama. Niisugusest toetamisest keeldumise korral on materiaalselt abi vajaval töövõimetusel abikaasal, samuti naisel raseduse ajal ja ühe aasta jooksul pärast lapse sündi õigus kohtu kaudu saada ülalpidamist (alimente) teiselt abikaasalt, kui viimane on võimeline seda andma.

§ 30. Abikaasa õigus ülalpidamisele pärast abielu lahutamist

(1) Abi vajava töövõimetus abikaasa õigus saada teiselt abikaasalt ülalpidamist käesoleva koodeksi §-s 29 sätestatud alustel säilib ka pärast abielu lahutamist, kui ta muutus töövõimetuks enne abielu lahutamist. Lahutatud abi vajaval abikaasal on samuti õigus saada ülalpidamist, kui ta muutus töövõimetuks ühe aasta jooksul pärast abielu lahutamist.

(2) Kui abikaasad olid pikka aega abielus, võib kohus alimendid lahutatud abikaasa kasuks sisse nõuda ka sel juhul, kui see abikaasa jõudis pensioni-ikka hiljemalt viie aasta jooksul, arvates abielu lahutamise momendist.

(3) Naine säilitab mehelt ülalpidamise saamise õiguse raseduse ajal ja ühe aasta jooksul pärast lapse sündi, kui rasedus tekkis enne abielu lõppemist.

§ 31. Abikaasa ülalpidamiseks sissenõutavate vahendite suurus

(1) Abikaasa ülalpidamiseks sissenõutavate vahendite suurus määratakse kindlaks kuuviisi makstavas summas, lähtudes mõlema abikaasa majanduslikust ja perekondlikust olukorrast.

(2) Ühe või mõlema abikaasa majandusliku või perekondliku olukorra muutumise korral võib nii üks kui teine abikaasa pöörduda kohusse hagiga alimentide suuruse muutmiseks.

§ 32. Abikaasa vabastamine teise abikaasa ülalpidamise kohustusest või selle kohustuse piiramine tähtajaga

(1) Kohus võib abikaasa vabastada teise abikaasa ülalpidamise kohustusest või piirata seda kohustust tähtajaga:

1) kui abikaasad on olnud abielus lühikest aega;

2) kui alimente nõudva abikaasa käitumine oli vääritud;

3) kui abivajava abikaasa töövõimetus oli tingitud alkohoolsete jookide või narkootiliste ainete kuritarvitamisest või kuriteo toimepanemisest tema poolt.

(2) Käesoleva paragrahvi sätteid ei kohaldata naistele raseduse ajal ja ühe aasta jooksul pärast lapse sündi.

§ 33. Abikaasalt ülalpidamise saamise õiguse lõppemine

Abikaasa õigus saada ülalpidamist teiselt abikaasalt lõpeb, kui langevad ära käesoleva koodeksi §-des 29—30 ettenähtud alused ülalpidamise saamiseks, samuti siis, kui ülalpidamist saav lahutatud abikaasa abiellub uuesti.

3. peatükk

ABIELU LÕPPEMINE

§ 34. Abielu lõppemine abikaasa surma tõttu

Abielu lõpeb ühe abikaasa surma või kohtu korras surnuks kuulutamisega.

§ 35. Abielu lõppemine abikaasade eluajal

Abikaasade eluajal võidakse abielu lõpetada lahutamise teel ühe või mõlema abikaasa avalduse alusel.

§ 36. Abielulahutuse asja algatamise lubamatus

Mehel ei ole õigust ilma naise nõusolekuta algatada abielulahutuse asja naise raseduse ajal ja ühe aasta jooksul pärast lapse sündi.

§ 37. Abielulahutuse kord

Abielulahutus toimub kohtu korras, käesoleva koodeksi §-des 43—44 ettenähtud juhtudel aga perekonnaseisuorganeis.

§ 38. Abielulahutus kohtus

(1) Abielulahutuse asjade läbivaatamine toimub «Eesti NSV tsiviilprotsessi koodeksiga» kindlaksmääratud hagimenetluse korras.

(2) Kohus võtab tarvitusele abinõud abikaasade lepitamiseks ning vajalikel juhtudel lükkab asja arutamise edasi, määrates abikaasadele tähtaja leppimiseks.

(3) Abielu lahutatakse, kui kohus teeb kindlaks, et abikaasade edasine kooselu ja perekonna säilitamine on muutunud võimatuks.

(4) Abielulahutuse otsustamisel võtab kohus vajalikel juhtudel tarvitusele abinõud alaealiste laste ja töövõimetu abikaasa huvide kaitseks.

§ 39. Lastesse puutuvate vaidluste lahendamine

(1) Kui abikaasad ei lepi kokku, kumma juurde jäävad lapsed pärast abielu lahutamist ja millisel määral tuleb maksta vahendeid laste ülalpidamiseks, peab kohus üheaegselt abielulahutuse otsuse tegemisega kindlaks määrama, kumma abikaasa juurde kes lastest jääb, samuti kummal vanemal ning millises suuruses mõistetakse välja vahendid laste ülalpidamiseks.

(2) Käesolevas paragrahvis ettenähtud vaidluste läbivaatamisel tõmbab kohus vajalikel juhtudel asjasse kaasa eestkoste- ja hooldusorgani.

§ 40. Vahendite väljamõistmine abikaasa ülalpidamiseks

Abikaasa palvel, kellel on õigus saada ülalpidamist teiselt abikaasalt, mõistab kohus üheaegselt abielulahutuse otsuse tegemisega välja alimendid teiselt abikaasalt.

§ 41. Abikaasade ühisomanduses oleva vara jagamise puutuvate vaidluste lahendamine

(1) Abikaasade või ühe abikaasa palvel peab kohus üheaegselt abielulahutuse otsuse tegemisega jagama abikaasade ühisomanduses oleva vara.

(2) Kui ühisomanduses oleva vara jagamine puudutab kolmandate isikute õigusi, ei tohi seda vaidlust lahendada üheaegselt abielulahutuse asjaga.

§ 42. Riigilõiv kohtu korras toimuva abielulahutuse puhul

Abielulahutuse otsuse tegemisel kohus määrab kindlaks riigilõivu summa 50 kuni 200 rubla suuruses, mis kuulub tasumisele kas ühe või mõlema abikaasa poolt.

§ 43. Abielu lahutamine abikaasade vastastikusel kokkuleppel perekonnaseisuorgan

(1) Kui abikaasadel ei ole alaealisi lapsi, toimub abikaasade vastastikuse kokkuleppe puhul abielu lahutamine perekonnaseisuorgan

(2) Abielulahutuse vormistamine ja abikaasadele abielulahutuse tunnistuse väljaandmine toimub kolme kuu möödumisel arvates abikaasade poolt lahutuse avalduse andmise päevast.

(3) Kui abikaasade vahel on vaidlus töövõimetule abi vajavale abikaasale ülalpidamise maksmise või nende ühisomanduses oleva vara jagamise kohta, võivad mõlemad abikaasad või üks nendest pöörduda hagiga kohtusse abielu lahutamiseks.

§ 44. Abielu lahutamine perekonnaseisuorgan ühe abikaasa avalduse alusel

(1) Perekonnaseisuorgan lahutatakse samuti abielu ühe abikaasa avalduse alusel, kui teine abikaasa:

1) on seadusega sätestatud korras tunnistatud teadmata äraolijaks;

2) on seadusega sätestatud korras tunnistatud teovõimetuks vaimuhaiguse või nõdrameelsuse tõttu;

3) on toimepandud kuriteo eest karistatud vabadusekaotusega tähtajaga mitte alla 3 aasta.

(2) Kui on vaidlus laste kohta, abikaasade ühisomanduses oleva vara jagamise või töövõimetule abi vajavale abikaasale vahendite maksmise kohta, toimub abielu lahutamine kohtu korras.

§ 45. Riigilõiv perekonnaseisuorgan toimuva abielulahutuse puhul

Abielu lahutamisel perekonnaseisuorgan võetakse riigilõivu käesoleva koodeksi §-s 43 ettenähtud juhul 50 rubla, abielu lahutamise korral perekonnaseisuorgan või kohtus käesoleva koodeksi §-s 44 ettenähtud juhtudel aga 50 kopikat.

§ 46. Abielu lõppemise aeg

Abielu loetakse lõppenuks momendist, mil abielulahutus registreeritakse perekonnaseisuorgan

§ 47. Abikaasa perekonnanimi abielulahutuse puhul

Abiellumisel oma perekonnanime muutnud abikaasal on õigus pärast abielu lahutamist jätta endale abiellumisel võetud perekonnanimi või tema nõudmisel antakse talle tagasi abielueelne perekonnanimi.

§ 48. Abielu taastamine surnuks kuulutatud või teadmata äraolijaks tunnistatud abikaasa taasilmumisel

(1) Seaduses ettenähtud korras surnuks kuulutatud abikaasa taasilmumisel loetakse abielu «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» § 24 lg. 1 nõuete järgimisel taastatuks, kui teine abikaasa ei ole uuesti abiellunud.

(2) Ühe abikaasa teadmata äraolijaks tunnistamise tõttu lahutatud abielu võidakse teadmata äraolija taasilmumisel taastada «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» § 21 sätete järgimisel, kui teadmata äraolijaks tunnistatud kodaniku abikaasa pole uuesti abiellunud. Perekonnaseisuorganis lahutatud abielu taastab abikaasade avalduse alusel perekonnaseisuorgan. Kui abielu oli lahutatud kohtu korras, tühistab kohus abikaasade avalduse alusel abielulahutuse otsuse.

4. p e a t ü k k

ABIELU KEHTETUS

§ 49. Abielu kehtetuks tunnistamise alused ja kord

(1) Abielu võidakse tunnistada kehtetuks käesoleva koodeksi §-des 14—16 ettenähtud tingimuste rikkumise korral, samuti juhul, kui abielu registreeritakse ilma kavatsuseta luua perekonda (fiktiivne abielu).

(2) Abielu kehtetuks tunnistamine toimub kohtu korras.

(3) Kohus, kes tegi abielu kehtetuks tunnistamise otsuse, on kohustatud pärast otsuse jõustumist saatma otsuse ära kirja abielu registreerinud perekonnaseisuorganile abielu registreerimise kande annulleerimiseks.

§ 50. Isikud, kellel on õigus nõuda abielu kehtetuks tunnistamist

Abielu kehtetuks tunnistamist võivad nõuda:

1) alaealine abikaasa, tema vanemad või hooldajad, eestkoste- ja hooldusorgan ning prokurör, kui abielu on sõlmitud käesoleva koodeksi § 15 sätte rikkumisega;

2) abikaasad ja muud kodanikud, kelle õigusi on rikutud abielu sõlmimisega käesoleva koodeksi § 16 sätete vastaselt;

3) prokurör, kui abielu sõmiti fiktiivselt, ja samuti abikaasa, kui teisel abikaasal ei olnud abielludes kavatsust perekonda luua.

§ 51. Asjaolud, mis kõrvaldavad abielu kehtetuse

Kui asja arutamise momendiks on ära langenud abielu sõlmimist takistavad asjaolud, võib kohus tunnistada abielu kehtivaks nende asjaolude äralangemise momendist.

§ 52. Abielu kehtetuks tunnistamise tagajärjed

(1) Abielu tunnistatakse kehtetuks selle sõlmimise momendist. Sellises abielus olnud isikutele ei teki mingisuguseid õigusi ja kohustusi.

(2) Vara suhtes, mis on ühiselt soetatud kehtetuks tunnistatud abielus olnud isikute poolt, kohaldatakse «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» §-de 120—136 sätteid.

(3) Kui abielu kehtetuks tunnistamisel tuvastatakse, et sellise abielu registreerimisel üks abiellujatest varjas teise eest, et ta on juba abielus, võib kohus kooskõlas käesoleva koodeksi §-dega 30—31 temalt sisse nõuda vahendeid temaga kehtetus abielus olnud kodaniku ülalpidamiseks ja samuti kohaldada nende kodanike poolt abielu kehtetuks tunnistamise momendini ühiselt soetatud vara jagamisel käesoleva koodeksi §-de 23—25 sätteid.

§ 53. Kehtetuks tunnistatud abielust sündinud laste õigused

Abielu kehtetuks tunnistamine ei avalda mõju laste õigustele ja kohustustele, kes on sündinud või eostatud kuni abielu kehtetuks tunnistamise momendini.

III OSA

PEREKOND

5. peatükk

LASTE PÕLVNEMISE KINDLAKSTEGEMINE JA VANEMATE SISSEKANDMINE SÜNNAKTIDE RAAMATUSSE

§ 54. Vanemate ja laste õiguste ning kohustuste tekkimise alus

Vanemate ja laste vastastikused õigused ja kohustused tulenevad laste põlvnemisest, mis on tõestatud seadusega ettenähtud korras.

§ 55. Laste põlvnemise kindlakstegemine omavahel abielus olevatest vanematest

(1) Lapse põlvnemine vanematest, kes on omavahel abielus, tõestatakse kandega vanemate abielu kohta.

(2) Omavahel abielus olevad isa ja ema kantakse lapse vanematena sünniaktide raamatusse ükskõik kumma avalduse alusel.

§ 56. Lapse põlvnemise kindlakstegemine omavahel abielus mitteolevatest vanematest nende ühise avalduse alusel

(1) Lapse põlvnemine vanematest, kes ei ole omavahel abielus, tehakse kindlaks lapse isa ja ema ühise avalduse alusel, mis esitatakse riiklikule perekonnaseisuorganile. Selle avalduse alusel tehakse kanne sünniaktide raamatusse lapse ema ja isa kohta.

(2) Kui ühel või mõlemal vanemal, kes ei ole omavahel abielus, puudub võimalus isiklikult ilmuda perekonnaseisusisse käesoleva paragrahvi lõikes üks ettenähtud ühise avalduse vormistamiseks, võidakse nende tahteavaldus vormistada eraldi avaldustena.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes kaks tähendatud eraldi avaldus peab olema notariaalselt tõestatud. Notariaalselt tõestatud avaldustega võrdsustatakse:

1) sõjaväelase avaldus, mis on tõestatud vastava sõjaväeosa juhtkonna poolt;

2) NSV Liidu lipu all sõitval mere- ja jõelaeval viibiva kodaniku avaldus, mis on tõestatud sõidu ajal laeva kapteni (komandöri) poolt;

3) haiglas, hospitalis, sanatooriumis ja teistes raviasutustes viibiva kodaniku avaldus, mis on tõestatud pea- või vanemarsti, nende puudumise korral aga valvearsti poolt;

4) invaliididekodus viibiva kodaniku avaldus, mis on tõestatud invaliididekodu juhataja poolt;

5) uurimis-, arktistel ja teistel ekspeditsioonidel viibiva kodaniku avaldus, mis on tõestatud ekspeditsiooni ülema poolt;

6) kinnipidamiskohas viibiva kodaniku avaldus, mis on tõestatud kinnipidamiskoha administratsiooni poolt;

7) väljaspool NSV Liidu piire elava Nõukogude kodaniku avaldus, mis on tõestatud NSV Liidu saatkonnas või konsulaadis.

(4) Kui teatud asjaolude tõttu võib käesoleva paragrahvi lõikes üks ettenähtud ühise avalduse esitamine pärast lapse sündimist muutuda võimatuks või raskeks, siis võivad omavahel abielus mitteolevad tulevase lapse vanemad naise raseduse ajal vormistada eelnevalt ühise avalduse käesoleva paragrahvi lõigetes kaks ja kolm ettenähtud korras.

§ 57. Lapse põlvnemise kindlakstegemine omavahel abielus mitteolevatest vanematest isa avalduse alusel

Lapse põlvnemine vanematest, kes ei ole omavahel abielus, tehakse kindlaks lapse isa avalduse alusel, kui lapse ema on surnud, surnuks kuulutatud, või kui ei ole võimalik tema elukohta kindlaks teha. Lapse põlvnemine tehakse samuti kindlaks isa avalduse põhjal, kui ema on tunnistatud teovõimetuks. Selle avalduse alusel tehakse sünniaktide raamatusse kanne lapse isa kohta.

§ 58. Isaduse tuvastamine kohtu korras

(1) Kui vanematel, kes ei ole omavahel abielus, sünnib laps, võib vanemate ühise avalduse puudumisel isadust tuvastada kohtu korras.

(2) Isaduse tuvastamisel arvestab kohus lapse ema ja kostja ühist kooselu ning ühist majapidamist enne lapse sündi või nende poolt ühist lapse kasvatamist või ülalpidamist või tõendeid, mis usaldusväärsetel kinnitavad kostja poolt isaduse tunnistamist.

(3) Isaduse tuvastamise kohta tehtud kohtuotsuse alusel tehakse sünniaktide raamatusse kanne lapse isa kohta.

§ 59. Isaduse tuvastamine täisealiseks saanud kodaniku suhtes

Omavahel abielus mitteolevate vanemate ühise avalduse alusel isaduse tuvastamine täisikka jõudnud kodaniku suhtes on lubatud ainult tema nõusolekul, kui ta on aga tunnistatud teovõimetuks, siis tema eestkostja või eestkoste- ja hooldusorgani nõusolekul.

§ 60. Isa kandmine sünniaktide raamatusse juhul, kui isadus ei ole tuvastatud

Kui emal, kes ei ole abielus, sünnib laps ning kui ei ole vanemate ühist avaldust või kohtuotsust isaduse tuvastamise kohta, tehakse kanne lapse isa kohta sünniaktide raamatusse ema perekonnanime järgi; lapse isa ees- ja isanimi kantakse sisse ema ütluse kohaselt.

§ 61. Isaduse vaidlustamine

Sünniaktide raamatusse lapse isana kantud kodanik võib vaidlustada tehtud kannet ühe aasta jooksul arvates päevast, mil ta sai teada või oleks pidanud teada saama kande tegemisest.

§ 62. Omavahel abielus mitteolevatelt vanematelt sündinud laste õigused ja kohustused

Omavahel abielus mitteolevatelt vanematelt sündinud lastel on isaduse tuvastamise korral samad õigused ja kohustused oma vanemate ja nende sugulaste suhtes kui omavahel abielus olevatelt vanematelt sündinud lastel.

§ 63. Lapse perekonnanimi

(1) Lapsele antakse perekonnanimi vanemate perekonnanime järgi. Kui vanematel on erinevad perekonnanimed, antakse lapsele ema või isa perekonnanimi vanemate kokkuleppe kohaselt, kokkuleppe puudumisel aga eestkoste- ja hooldusorgani poolt.

(2) Kui emal, kes ei ole abielus, sünnib laps, ning kui ei ole vanemate ühist avaldust või kohtuotsust isaduse tuvastamise kohta, määratakse lapsele ema perekonnanimi.

§ 64. Lapse ees- ja isanimi

(1) Lapsele antakse eesnimi vanemate kokkuleppel, kokkuleppe puudumisel aga määrab lapsele eesnime eestkoste- ja hooldusorgan.

(2) Isanimi antakse lapsele isa eesnime järgi, käesoleva koodeksi §-s 60 ettenähtud juhtudel aga ema ütluse järgi.

§ 65. Laste perekonnanime muutmise

(1) Vanemate abielu lõppemine või selle kehtetuks tunnistamine ei too endaga kaasa laste perekonnanime muutmist.

(2) Kui vanem, kelle kasvatada jäi laps pärast abielulahutust või selle kehtetuks tunnistamist, soovib anda lapsele oma perekonnanime, lahendab küsimuse eestkoste- ja hooldusorgan sõltuvalt lapse huvidest.

(3) Viieteistkümneaastaseks saanud lapse perekonnanime muutmise võib toimuda ainult tema nõusolekul.

6. p e a t ü k k

VANEMATE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED LASTE KASVATAMISEL

§ 66. Mõlema vanema õiguste ja kohustuste võrdsus

(1) Isal ja emal on oma laste suhtes võrdsed õigused ja kohustused.

(2) Vanematel on võrdsed õigused ja kohustused oma laste suhtes ka juhul, kui nende abielu on lahutatud.

§ 67. Vanemate õigused ja kohustused

(1) Vanematel on õigus ja kohustus kasvatada oma lapsi kommunismiehitaja moraalikoodeksi vaimus, hoolitseda nende kehalise arenemise, õpetamise ning ühiskondlikult kasulikule tegevusele ettevalmistamise eest.

(2) Alaealiste laste õiguste ja huvide kaitse lasub nende vanemal.

(3) Vanemal on õigus nõuda alaealisi lapsi tagasi igalt kodanikult, kes hoiab lapsi enda juures ilma seadusliku aluseta või kohtuotsuseta.

(4) Vanemlikke õigusi ei või teostada vastuolus laste huvidega.

(5) Kõik laste kasvatusega seotud küsimused lahendavad vanemad vastastikusel kokkuleppel. Vanemate lahkarvamuse korral lahendavad vaidluse eestkoste- ja hooldusorganid vanemate osavõtul, kuid käesoleva koodeksi §-des 69 ja 71 ettenähtud juhtudel — kohus.

§ 68. Viieteistkümne kuni kaheksateistkümne aasta vanuste alaealiste osavõtt perekonna ülalpidamise kulude kandmisest

Viieteistkümne kuni kaheksateistkümne aasta vanused alaealised, kes elavad vanemate juures ja omavad iseseisvat töötasu, võtavad osa perekonna ülalpidamise kulude kandmisest.

§ 69. Laste elukoht vanemate lahuselu korral

Kui vanemad elavad lahus, siis oleneb nende kokkuleppest, kumma vanema juures peavad elama lapsed. Kokkuleppe puudumisel vanemate vahel lahendab vaidluse kohus.

§ 70. Lahus elava vanema osavõtt lapse kasvatamisest

(1) Lapsest lahus elaval vanemal on õigus suhelda lapsega ja ta on kohustatud osa võtma lapse kasvatamisest. Vanemal, kelle juures laps elab, ei ole õigust takistada teist vanemat lapsega suhelda ja osa võtta tema kasvatamisest.

(2) Eestkoste- ja hooldusorganil on õigus lapsest lahus elavalt vanemalt teatud ajaks ära võtta õigus lapsega suhelda, kui suhtlemine segab lapse normaalset kasvatamist ja avaldab talle kahjulikku mõju.

§ 71. Lahus elavate vanemate vahel laste kasvatamise üle tekkivate vaidluste lahendamine

Kui vanemad ei saavuta kokkulepet lahus elava vanema osavõtu kohta lapse kasvatamisest ning ei täida eestkoste- ja hooldusorganite korraldusi, lahendatakse vaidlus kohtu korras.

§ 72. Laste huvide tagamine lastesse puutuvate vaidluste läbivaatamisel

(1) Laste kohta tekkinud vaidluste läbivaatamisel (§ 67 lg. 3 ja § 69) lähtub kohus ainult laste huvidest. Kohus võib keelduda vanemate hagi rahuldamisest, kui ta leiab, et neile lapse üleandmine on vastuolus lapse huvidega. Selliste vaidluste lahendamisel arvestatakse lapse soovi, kui laps on saanud kümneaastaseks.

(2) Kui tuvastatakse, et vanemad ega ka kolmandad isikud ei ole suutelised tagama lapsele vajalikku kasvatust ja last on ohtlik jätta nende juurde, teeb kohus määruse lapse üleandmise kohta eestkoste- ja hooldusorganile kooskõlas käesoleva koodeksi §-ga 81.

§ 73. Eestkoste- ja hooldusorganite arvamus vaidluste läbivaatamisel laste kasvatamise üle

(1) Vaidluse läbivaatamisel laste kasvatamise üle nõuab kohus vajalikel juhtudel välja eestkoste- ja hooldusorganite arvamuse.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes üks tähendatud arvamus peab sisaldama hinnangu vaidlevate poolte kui kasvatajate moraalsete ja muude isiklike omaduste, samuti kummagi poole ja lapse vastastikuste suhete kohta perekonnas, andmed poolte korteri- ja elukondlike tingimuste ning muude vaidluse õige lahendamise seisukohalt tähtsate tingimuste kohta, samuti järelduse, kummale vaidlevatest pooltest tuleb laps anda.

§ 74. Vanemlike õiguste äravõtmine

(1) Vanemalt või ühelt neist võib vanemlikud õigused ära võtta, kui tehakse kindlaks, et nad hoiduvad kõrvale oma kohustuste täitmisest laste kasvatamisel või kuritarvitavad oma vanemlikke õigusi, kohtlevad lapsi julmalt, avaldavad lastele kahjulikku mõju oma amoraalse, ühiskonnavastase käitumisega, samuti siis, kui vanemad on kroonilised alkohoolikud või narkomaanid.

(2) Vanemlike õiguste äravõtmine toimub ainult kohtu korras eestkoste- ja hooldusorgani osavõtul.

§ 75. Vanemlike õiguste äravõtmise asjade algatamise kord

Vanemlike õiguste äravõtmise asjad vaadatakse läbi riiklike või ühiskondlike organisatsioonide, lapse ühe vanema või eestkostja (hooldaja) avalduse, samuti prokuröri hagi alusel.

§ 76. Vanemlikud õigused kaotanud kodanike laste elu korraldamine

Mõlemalt vanemalt vanemlike õiguste äravõtmise korral antakse laps eestkoste- ja hooldusorganite hooldamisele.

§ 77. Vanemlikud õigused kaotanud kodanike kokkusaamine lastega

Eestkoste- ja hooldusorganid võivad lubada vanematele, kellelt on ära võetud vanemlikud õigused, kokkusaamist lastega, kui see ei avalda lastele kahjulikku mõju.

§ 78. Vanemlike õiguste äravõtmise tagajärjed

(1) Vanemlike õiguste äravõtmine ei vabasta vanemaid laste ülalpidamise kohustusest.

(2) Vanemad, kellelt on ära võetud vanemlikud õigused, kaotavad kõik õigused laste suhtes.

§ 79. Vanemlikud õigused kaotanud vanema väljatõstmine

Kui vanem, kellelt on ära võetud vanemlikud õigused, elab koos lapsega, on eestkoste- ja hooldusorganil «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» § 338 lg. 1 ettenähtud alusel õigus nõuda kohtu korras selle vanema väljatõstmist ilma teist eluruumi vastu andmata.

§ 80. Vanemlike õiguste taastamine

(1) Vanemlike õiguste taastamine toimub ainult kohtu korras eestkoste- ja hooldusorganite osavõtul.

(2) Vanemlike õiguste taastamist lubatakse ainult siis, kui tehakse kindlaks, et vanema käitumine ja tema eluviis on muutunud ning ta on suuteline last kasvatama ja kui vanemlike õiguste taastamine vastab laste huvidele.

(3) Vanemlike õiguste taastamise küsimuse otsustamisel arvestab kohus lapse soovi, kui laps on saanud kümneaastaseks.

(4) Vanemlike õiguste taastamist ei lubata, kui laps on lapsendatud.

§ 81. Lapse äravõtmine vanematelt ilma vanemlike õiguste äravõtmiseta

(1) Kohus võib teha otsuse lapse äravõtmise ja tema üleandmise kohta eestkoste- ja hooldusorganite hooldamisele, sõltumata vanemlike õiguste äravõtmisest, kui last on ohtlik jätta vanemate juurde.

(2) Edasilükkamatutel juhtudel võib eestkoste- ja hooldusorgan lapse ära võtta enne kohtuotsust vanemlike õiguste äravõtmise kohta või lapse äravõtmise kohta vanematelt ilma vanemlike õiguste äravõtmiseta. Nendel juhtudel peab eestkoste- ja hooldusorgan viie päeva jooksul esitama hagi lapse äravõtmise kohta.

(3) Kui langevad ära põhjused, mis olid aluseks lapse äravõtmisele, võib kohus vanemate avalduse alusel teha otsuse lapse neile tagastamise kohta.

7. peatükk

VANEMATE JA LASTE ALIMENDIKOHUSTUSED

§ 82. Vanemate kohustus ülal pidada lapsi

Vanemad on kohustatud ülal pidama oma alaealisi lapsi ja abi vajavaid töövõimetuid täisealisi lapsi.

§ 83. Alaealiste laste kasuks väljamõistetavate alimentide suurus

(1) Alimendid alaealiste laste kasuks nõutakse sisse nende vanemalt järgmises suuruses: ühe lapse kasuks — üks neljandik, kahe lapse kasuks — üks kolmandik, kolme ja enam lapse kasuks — pool vanemate töötasust (sissetulekust).

(2) Nende osade suurust võib kohus vähendada, kui vanemal, kes on kohustatud maksma alimente, on teised alaealised lapsed, kes alimentide sissenõudmisel käesolevas paragrahvis ettenähtud suuruses osu- tuksid materiaalselt vähem kindlustatuks kui lapsed, kes saavad alimente, samuti neil juhtudel, kui vanem, kellelt alimente sisse nõutakse, on esi- mese või teise grupi invaliid või kui lapsed töötavad ja saavad küllal- dast töötasu.

(3) Kohus võib vähendada alimentide suurust või vabastada nende tasumisest, kui lapsed on riigi või ühiskondliku organisatsiooni täielikul ülalpidamisel.

§ 84. Alimentide kinnipidamisel arvestatava töötasu (sissetuleku) liigid

Kooskõlas «NSV Liidu ja liiduvabariikide abielu- ja perekonnaseadus- andluse aluste» §-ga 22 määratakse alimentide kinnipidamisel arvestatava töötasu (sissetuleku) liigid kindlaks NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt kehtestatud korras.

§ 85. Alimentide väljamõistmine vanematelt, kes saavad tulu abi- majapidamisest õue-aiamaal

(1) Kui alaealiste laste ülalpidamiseks alimente maksev vanem saab lisatulu abimajapidamisest õue-aiamaal, võib temalt, lisaks käesoleva koo- deksi § 83 kohaselt kindlaksmääratud osana töötasust (sissetulekust) välja- mõistetavatele alimentidele, välja mõista igakuiselt tasumisele kuuluva kindla summa.

(2) Selle summa suuruse määrab kohus, lähtudes sellele vanemale langeva õue-aiamaa abimajapidamisest saadava tulu osast vastavalt käes- oleva koodeksi § 83 sättele.

§ 86. Alimentide väljamõistmine laste ülalpidamiseks kindlas summas

(1) Neil juhtudel, kui alimente maksma kohustatud vanemal on mitte- regulaarne, muutuv töötasu (sissetulek), või kui see vanem saab osa töö- tasust (sissetulekust) natuuras, aga samuti muudel juhtudel, kui alimen- tide sissenõudmine osadena vanema töötasust (sissetulekust) on võimatu või raskendatud, võib lastele ülalpidamist nõudva isiku palvel alimendid määrata kindlas, igakuiselt tasumisele kuulavas summas.

(2) Selle summa suurus määratakse lähtudes vanema eeldatavast töö- tasust (sissetulekust), lähtudes käesoleva koodeksi § 83 sätetest.

(3) Kui lapsed jäävad kummagi vanema juurde, määratakse alimen- tide suurus ühelt vanemalt teise, vähem kindlustatud vanema kasuks kindlas summas, olenevalt vanemate majanduslikust ja perekondlikust olukorrast ja käesoleva koodeksi §-s 83 ettenähtud piires ning nõutakse sisse igakuiselt.

§ 87. Vanemate osavõtt täiendavatest kulutustest laste ülalpidamisel

(1) Vanematele, kes maksavad alimente alaealiste laste kasuks, võib panna täiendavate kulude tasumise, mis on tingitud eriolukordadest (lapse raske haigus, vigastus jne.).

(2) Osavõtu suuruse nende kulude tasumisest määrab kohus arvesse võttes vanemate majanduslikku ja perekondlikku olukorda.

§ 88. Lasteasutustesse paigutatud laste ülalpidamiskulude sissenõudmine

(1) Lasteasutustesse paigutatud laste ülalpidamiskulud võib sisse nõuda laste vanemalt nende asutuste kasuks käesoleva koodeksi §-s 83 kindlaksmääratud suuruses.

(2) Kohus võib, arvestades vanemate majanduslikku ja perekondlikku olukorda, täielikult või osaliselt vabastada neid käesoleva paragrahvi lõikes üks tähendatud vahendite maksmisest.

§ 89. Kohtu õigus määrata alimentide suurus enne vaidluse sisulist lahendamist

(1) Vanematelt laste ülalpidamiseks alimentide nõudmise asjades võib kohus juhtudel, kui kostja on sünniaktide raamatusse kantud lapse isana käesoleva koodeksi §-de 55—58 alusel, alimentide nõudmise avalduse vastuvõtmisel teha määruse selle kohta, millisel määral on kostja ajutiselt, kuni vaidluse lahendamiseni, kohustatud kandma laste ülalpidamise kulusid.

(2) Selle summa suuruse võib määrata nii osana kostja töötasust (sissetulekust) kui ka kindlas summas.

§ 90. Töövõimetute täisealiste laste kasuks sissenõutavate alimentide suurus

Abi vajavate töövõimetute täisealiste laste kasuks vanematelt sissenõutavate alimentide suuruse määrab kohus igakuiselt makstavas kindlas summas, lähtudes vanemate ja abi vajavate laste majanduslikust ja perekondlikust olukorrast.

§ 91. Laste kohustus ülal pidada oma vanemaid ja nende eest hoolitseda

Täisealsed lapsed on kohustatud ülal pidama abi vajavaid töövõimeid vanemaid ja hoolitsema nende eest.

§ 92. Laste vabastamine vanemate ülalpidamisest

(1) Lapsed võidakse oma vanemate ülalpidamise kohustusest vabastada, kui kohus teeb kindlaks, et vanemad hoidusid kõrvale vanemlike kohustuste täitmisest.

(2) Lapsed vabastatakse alimentide maksmisest vanematele, kellelt vanemlikud õigused on ära võetud.

§ 93. Alimentide suurus vanemate ülalpidamiseks

(1) Igalt lapselt abi vajavate töövõimetute vanemate ülalpidamiseks sissenõutavate alimentide suuruse määrab kohus igakuiselt makstavas kindlas summas, lähtudes vanemate ja laste majanduslikust ning perekondlikust olukorrast.

(2) Selle summa määramisel arvestab kohus antud vanema kõiki lapsi, olenemata sellest, kas nõudmine on esitatud kõigi laste või ainult ühe või mitme vastu neist.

§ 94. Vanematelt alaealiste laste kasuks sissenõutavate alimentide suuruse muutmine

(1) Käesoleva koodeksi §-s 83 lg. 2 ja 3 ettenähtud asjaolude esinemisel võib alaealiste laste kasuks alimente maksev vanem pöörduda kohutusse hagi alimentide suuruse vähendamiseks. Nende asjaolude ära- langemisel võib alaealiste laste kasuks alimente saav kodanik esitada hagi alimentide suurendamiseks käesoleva koodeksi §-s 83 lg. 1 ettenähtud suuruseni.

(2) Alaealistele lastele käesoleva koodeksi § 86 kohaselt kindlas summas alimente maksva vanema majandusliku või perekondliku olu- korra muutumisel võib kohus viimase või alimente saava isiku hagi põh- jal muuta kindlaksmääratud alimentide suurust.

§ 95. Vanematelt töövõimetute täisealiste laste ja lastelt töövõime- tute vanemate kasuks sissenõutavate alimentide suuruse muut- mine

Kui pärast vanematelt nende abi vajavate töövõimetute täisealiste laste kasuks või lastelt nende abi vajavate töövõimetute vanemate kasuks sissenõutavate alimentide suuruse kindlaksmääramist kohtu poolt muutus vanemate või laste majanduslik või perekondlik olukord, võib kohus neist igaühe hagi põhjal muuta alimentide suurust.

8. p e a t ü k k

TEISTE PEREKONNALIIKMETE ALIMENDIKOHUSTUSED

§ 96. Vanaisa ja vanaema kohustus ülal pidada oma lapselapsi

Vanaisa ja vanaema, kellel on küllaldaselt materiaalseid võimalusi, on kohustatud ülal pidama oma alaealisi lapselapsi, samuti töö- võimetuid täisealisi, abi vajavaid lapselapsi, kui viimastel ei ole vane- maid, abikaasat või täisealisi lapsi, või kui nendelt ei ole võimalik ülal- pidamist saada.

§ 97. Lapselaste kohustus ülal pidada vanaisa ja vanaema

Lapselapsed, kellel on küllaldaselt materiaalseid võimalusi, on kohus- tatud ülal pidama oma töövõimetut abi vajavat vanaisa ja vanaema, kui viimastel ei ole abikaasat või täisealisi lapsi või kui nendelt ei ole või- malik ülalpidamist saada.

§ 98. Vendade ja õdede kohustus ülal pidada oma alaealisi vendi ja õdesid

Vennad ja õed, kel on küllaldaselt vahendeid, on kohustatud ülal pidama oma alaealisi vendi ja õdesid, kui vendadel ja õdedel ei ole vanemaid, või kui nendelt ei ole võimalik ülalpidamist saada.

§ 99. Võõrasisa ja võõrasema kohustus ülal pidada oma võõraspoegi ja võõrastütred

(1) Võõrasisa ja võõrasema on kohustatud ülal pidama oma alaealisi võõraspoegi ja võõrastütred, kui viimased olid nende kasvatamisel või ülalpidamisel ning neil ei ole vanemaid või neil ei ole võimalik endi ülalpidamiseks saada küllaldaselt vahendeid oma vanemalt.

(2) Võõrasisa ja võõrasema on kohustatud ülal pidama oma täisealisi töövõimetuid abi vajavaid võõraspoegi ja võõrastütred, kui nad olid võõrasisa ja võõrasema ülalpidamisel ning neil ei ole vanemaid, abikaasat ega täisealisi lapsi või kui neil ei ole võimalik viimastelt saada küllaldaselt vahendeid enda ülalpidamiseks.

§ 100. Võõraspoegade ja võõrastütarde kohustus ülal pidada võõrasisa ja võõrasema

(1) Võõraspojad ja võõrastütred on kohustatud ülal pidama oma abi vajavat töövõimetut võõrasisa ja võõrasema, kui viimased neid kasvasid või ülal pidasid.

(2) Kohus võib vabastada võõraspojad ja võõrastütred kohustusest ülal pidada võõrasisa ja võõrasema, kui viimased neid kasvasid või ülal pidasid vähem kui kümme aastat, samuti kui nad ei täitnud nõuetekohasel viisil oma kohustusi võõraspoegade ja võõrastütarde kasvatamisel või ülalpidamisel.

§ 101. Faktiliste kasvatajate kohustus ülal pidada oma kasvandikke

(1) Kodanikud, kes võtsid lapsi alalisele kasvatamisele ja ülalpidamisele, kuid hiljem loobusid edaspidisest kasvatamisest ja ülalpidamisest, on kohustatud ülal pidama alaealisi, samuti töövõimetuid täisealisi, abi vajavaid kasvandikke, kui viimastel ei ole vanemaid või neil ei ole võimalik oma vanemalt küllaldaselt ülalpidamist saada.

(2) Käesolevas paragrahvis ettenähtud kohustust ei panda kodanikele, kes kasvasid lapsi eestkostjatena (hooldajatena).

§ 102. Kasvandike kohustus ülal pidada oma faktilisi kasvatajaid

(1) Kodanikud, kes olid alalisele kasvatamisele ja ülalpidamisele kohustatud andma ülalpidamist oma faktilistele kasvatajatele, kui need on töövõimetud ja abi vajavad, ning kui neil ei ole võimalik saada ülalpidamist oma lastelt või abikaasadelt.

(2) Kohus võib vabastada kasvandikke kasvatajate ülalpidamise kohustuse täitmisest, kui nad olid kasvatamisel ja ülalpidamisel vähem kui kümme aastat.

§ 103. Alimentide suurus teiste perekonnaliikmete ülalpidamiseks

(1) Alimentide suuruse käesoleva koodeksi 8. peatükis loetletud kodanike ülalpidamiseks määrab igal üksikjuhul kohus igakuiselt makstavas kindlas summas olenevalt alimente maksva ja alimente saava kodaniku majanduslikust ja perekondlikust olukorrast.

(2) Alimentide suuruse määramisel arvestab kohus kõiki kodanikke, kes on kohustatud hagejat ülal pidama, sõltumata sellest, kas nende vastu on hagi esitatud.

§ 104. Alimentide suuruse muutmine

Kui pärast käesoleva koodeksi 8. peatükis loetletud kodanike ülalpidamiseks sissenõutava summa kindlaksmääramist kohtu poolt muutus alimente saavate või maksvate kodanike majanduslik või perekondlik olukord, võib kohus igaühe hagi põhjal nende hulgast muuta kindlaksmääratud alimentide suurust.

9. p e a t ü k k

ALIMENTIDE MAKSMISE JA SISSENÕUDMISE KORD

§ 105. Alimentide maksmise vabatahtlik kord

(1) Alimente maksma kohustatud kodanik maksab neid vabatahtlikult kas vahetult või oma töökoha, pensioni või stipendiumi saamise koha administratsiooni kaudu.

(2) Alimentide maksmise vabatahtlik kord ei välista alimentide sissenõudja õigust pöörduda igal ajal kohtusse hagi alimementide väljamõistmise kohta.

§ 106. Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni kohustus alimendid kinni pidada

Alimente maksva isiku kirjaliku avalduse või täitelehe alusel on ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon kohustatud iga kuu kinni pidama alimendid tema töötasust (pensionist, toetusest, stipendiumist jm.) ja välja maksma või üle kandma nad avalduses või täitelehel näidatud isikule hiljemalt kolme päeva jooksul, arvates töötasu (pension, toetuse, stipendiumi jm.) väljamaksmise päevast.

§ 107. Juhud, mil avalduse alusel alimentide kinnipidamine ei ole lubatud

Alimente avalduse alusel kinni ei peeta, kui avalduse ja täitedokumentide järgi kinnipidamisele kuuluv üldsumma ületab 50% võlgnikule kuuluvast töötasust ja sellega võrdsustatud sissetulekute, samuti siis, kui võlgnikult nõutakse kohtuotsuse alusel sisse alimente lastele teiselt emalt. Neil juhtudel lahendatakse alimentide sissenõudmise küsimus kohtu korras, millest teatatakse avaldajale ja isikule, kelle kasuks alimente sisse nõutakse.

§ 108. Alimentide väljamõistmise nõude esitamine

(1) Kodanikud, kel on õigus alimente saada, võivad neid nõuda kohtu korras igal ajal, sõltumata ajast, mis on möödunud nõudeõiguse tekkimise momendist.

(2) Alimendid mõistetakse välja hagi esitamise päevast. Kui tehakse kindlaks, et hageja võttis enne hagi esitamist tarvitusele abinõud alimentide saamiseks kostjalt, kuid ei saanud neid kostja kõrvalehoidumise tõttu alimentide maksmisest, võib kohus alimendid välja mõista möödunud aja eest, kuid mitte rohkem kui kolme aasta eest.

§ 109. Alimentide võlgnevuse suuruse kindlaksmääramine ja sissenõudmine möödunud aja eest

(1) Alimentide võlgnevus määratakse kindlaks lähtudes faktilisest töötasust (sissetulekust), mida sai võlgnik aja eest, mil sissenõudmist ei toimunud.

(2) Kui võlgnik ei töötanud ajal, mil sissenõudmist ei toimunud või ei esita tema töötasu (sissetuleku) suurust kinnitavaid dokumente, määratakse võlgnevus kindlaks lähtudes töötasust (sissetulekust), mida ta sai võlgnevuse sissenõudmise ajal.

(3) Alimentide nõudmine täitelehe järgi möödunud aja eest võib toimuda mitte rohkem kui kolme aasta eest, mis eelnes täitelehe sissenõudmiseks esitamisele.

(4) Neil juhtudel, kui sissenõudmiseks esitatud täitelehe järgi alimente kinni ei peetud seoses võlgniku tagaotsimisega, tuleb alimendid sisse nõuda kogu möödunud aja eest, olenemata seatud aegumistähtajast.

(5) Käesoleva paragrahvi lõigetes kolm ja neli tähendatud võlgnevus kuulub sissenõudmisele ka siis, kui alaealine kodanik, kelle kasuks alimendid välja mõisteti, on saanud täisealiseks.

(6) Kui sissenõudja või võlgnik ei nõustu alimentide võlgnevuse suuruse kindlaksmääramisega kohtutäituri poolt, võivad nad kohtutäituri tegevuse peale kaevata «Eesti NSV tsiviilprotsessi koodeksi» §-s 415 ettenähtud korras.

§ 110. Alimentide võlgnevuse tasumisest vabastamine või võlgnevuse vähendamine

(1) Alimentide võlgnevuse tasumisest vabastamine või võlgnevuse vähendamine võib toimuda ainult kohtuotsuse alusel.

(2) Kohus võib alimente maksva isiku hagi alusel vabastada teda täielikult või osaliselt tekkinud alimentide võlgnevuse tasumisest, kui ta tuvastab, et alimendid jäid maksmata selle isiku haiguse tõttu või teistel mõjuvatel põhjustel, ja et tema materiaalne ja perekondlik olukord ei võimalda kustutada tekkinud võlgnevust.

LAPSENDAMINE

§ 111. Lapsed, keda võib lapsendada

Lapsendada on lubatud ainult alaealisi lapsi ja nende huvides.

§ 112. Lapsendajad

(1) Lapsendajateks võivad olla mõlemast soost täisealised kodanikud, kes on suutelised lapsendatavat kasvatama ja ülal pidama, hoolitsema tema füüsilise arengu, õppimise ja ühiskondlikult kasulikuks tegevuseks ettevalmistamise eest.

(2) Lapsendajateks ei või olla:

1) kodanikud, kellelt on vanemlikud õigused ära võetud või kellelt on lapsed ära võetud vanemlike õigusi äravõtmata;

2) lapsendajateks olnud kodanikud, kui lapsendamine on tühistatud käesoleva koodeksi §-s 130 lg. 1 ettenähtud alustel;

3) kodanikud, kes on kõrvaldatud alaealise eestkostja või hooldaja kohustuste täitmiselt selle tõttu, et nad nõuete kohaselt ei täitnud oma kohustusi;

4) teovõimetuteks või piiratult teovõimelisteks tunnistatud kodanikud.

§ 113. Lapsendamist otsustav organ

(1) Lapsendamine toimub rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsusega last lapsendada sooviva kodaniku palvel. Avaldus esitatakse eestkoste- ja hooldusorganile last lapsendada sooviva kodaniku elukoha järgi või lapsendatava elukoha järgi.

(2) Eestkoste- ja hooldusorganid on kohustatud kontrollima, kas lapsendamine vastab lapse huvidele ja kas last lapsendada sooviv kodanik on võimeline täitma käesoleva koodeksi § 112 lg. 1 ettenähtud kohustusi, samuti seda, kas pole lapsendamist takistavaid asjaolusid.

(3) Rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse peale lapsendamisest keeldumise kohta võib esitada kaebuse Eesti NSV Ministrite Nõukogule, kelle otsus on lõplik.

§ 114. Lapsendamise saladuse säilitamine

(1) Lapsendamist teostavad või registreerivad ametiisikud, samuti kõik kodanikud, kes teavad lapsendamisest, on kohustatud hoidma lapsendamise saladust. Isikuid, kes on avaldanud lapsendamise saladuse lapsendajate tahte vastaselt, võib vastutusele võtta seaduses ettenähtud korras.

(2) Lapsendamise kohta andmete väljaandmise korra määrab Eesti NSV Haridusministeerium.

§ 115. Vanemate nõusolek lapsendamiseks

(1) Lapsendamiseks on vajalik vanemate nõusolek, välja arvatud käesoleva koodeksi §-s 116 ettenähtud juhud.

(2) Vanemate nõusolek oma laste lapsendamiseks peab olema antud kirjalikult. Vanemad võivad annulleerida lapsendamiseks antud nõusolekut kuni lapsendamise otsuse tegemiseni.

§ 116. Lapsendamine vanemate nõusolekuta

(1) Lapsendamine on lubatud vanemate nõusolekuta, kui neilt on vanemlikud õigused ära võetud, kui nad on tunnistanud teovõimetuteks või teadmata äraolijateks.

(2) Kui vanem, kes ei ela koos lapsega üle aasta, vaatamata eestkostja ja hooldusorgani hoiatusele hoidub kõrvale lapse ülalpidamisest või kasvatamisest, võib lapsendamine erandina toimuda selle vanema nõusolekuta.

§ 117. Lapsendatava nõusolek lapsendamiseks

(1) Kümneaastaseks saanud laste lapsendamiseks on vajalik nende nõusolek. Nõusoleku selgitab välja eestkostja ja hooldusorgan.

(2) Kui laps enne lapsendamist elas lapsendaja perekonnas ja ei tea, et lapsendaja pole tema vanem, võib lapsendamine toimuda erandina ilma kümneaastaseks saanud lapsendatava nõusolekuta.

§ 118. Teise abikaasa nõusolek lapsendamiseks

(1) Kui lapsendajaks on kodanik, kes on abielus, ning last ei lapsenda mõlemad abikaasad, on nõutav teise abikaasa nõusolek lapsendamiseks.

(2) Lapsendamine võib erandina toimuda ilma teise abikaasa nõusolekuta, kui abikaasade perekonnaelu on lõppenud ja nad elavad lahus.

(3) Teise abikaasa nõusolekut lapsendamiseks pole vaja ka siis, kui ta on tunnistanud teovõimetuks või teadmata äraolijaks.

§ 119. Riiklikus lasteasutuses viibiva lapse lapsendamine

(1) Riiklikus lasteasutuses kasvatatava ja ülalpeetava lapse lapsendamiseks on nõutav lasteasutuse administratsiooni nõusolek.

(2) Lapse saabumisel riiklikku lasteasutusse võib lasteasutuse administratsioon taotleda vanemate nõusolekut nende lapse lapsendamiseks tulevikus ilma lapsendaja isiku äranäitamiseta.

§ 120. Eestkostja (hooldaja) nõusolek eestkostja või hooldusaluse lapse lapsendamiseks

(1) Eestkostja (hoolduse) all oleva lapse lapsendamiseks on vajalik eestkostja (hooldaja) nõusolek.

(2) Kui eestkostja (hooldaja) keeldub nõusolekut andmast, lahendab lapsendamise küsimuse eestkostja ja hooldusorgan.

§ 121. Lapsendamise algus

Lapsendamine algab rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse tegemise päevast.

§ 122. Lapsendamise registreerimise kohustuslikkus

(1) Lapsendamine kuulub kohustuslikult registreerimisele perekonna-seisuorganis.

(2) Eestkoste- ja hooldusorgan saadab hiljemalt kuu aja jooksul ära- kirja lapsendamise otsusest perekonnaseisuorganile registreerimise teos- tamiseks.

§ 123. Lapsendajate kandmine sünniaktide raamatusse

(1) Lapsendajate palvel võib neid kanda sünniaktide raamatusse lap- sendatava vanematena.

(2) Sellise kande tegemiseks lapsendatava suhtes, kes on saanud kümneaastaseks, on vajalik tema nõusolek, välja arvatud käesoleva koo- deksi §-s 117 lg. 2 ettenähtud juhud.

§ 124. Lapsendatava perekonna-, ees- ja isanime muutmine

(1) Lapsendaja palvel võib lapsendatavale anda lapsendaja pere- konnanime ja isanime lapsendaja eesnime järgi. Lapse lapsendamisel nais- kodaniku poolt antakse isanimi tema ütluse kohaselt. Lapsendaja soovil võidakse muuta ka lapsendatava eesnimi.

(2) Lapse lapsendamisel abielus mitteoleva naiskodaniku poolt tehakse käesoleva koodeksi §-s 123 ettenähtud juhul kanne sünniaktide raamatusse lapse isa kohta lapsendaja perekonnanime järgi, lapse isa ees- ja isanimi kantakse sisse lapsendaja ütluse kohaselt.

(3) Kümneaastaseks saanud lapsele lapsendaja perekonna- ja isa- nime andmiseks, samuti tema eesnime muutmiseks on vajalik lapsenda- tava nõusolek, välja arvatud käesoleva koodeksi §-s 117 lg. 2 ettenähtud juhud.

(4) Lapsendamise saladuse hoidmiseks on lapsendajate palvel lubatud erandjuhtudel muuta lapse sünnikohta.

§ 125. Lapsendajate, lapsendatavate ja nende sugulaste õigused ja kohustused

(1) Lapsendatud ja nende järeltulijad lapsendajate ja nende sugu- laste suhtes, lapsendajad ja nende sugulased lapsendatute ja nende järel- tulijate suhtes loetakse isiklike ning varaliste õiguste ja kohustuste osas võrdseks veresugulastega.

(2) Lapsendatud kaotavad isiklikud ja varalised õigused ning vaba- nevad kohustustest oma vanemate ja nende sugulaste suhtes.

(3) Kui lapse lapsendab üks kodanik, võidakse käesoleva paragrahvi lõikes kaks tähendatud õigused ja kohustused säilitada ema soovil, kui lapsendajaks on mees, või isa soovil, kui lapsendajaks on naine.

§ 126. Lapsendamise otsuse tegemisel lahendatavad küsimused

Käesoleva koodeksi §-des 123 ja 124 ning §-s 125 lg. 3 tähendatud küsimused lahendab rajooni (linna) töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee lapsendamise otsuse tegemisel.

§ 127. Alaealisele lapsendatule õiguse säilitamine pensionile või toetusele toitja kaotuse puhul

Alaealine, kel on lapsendamise momendiks õigus pensionile või toetusele riiklikult või ühiskondlikult organisatsioonilt, mis on ette nähtud talle toitja kaotuse puhul, säilitab selle õiguse ka lapsendamise korral.

§ 128. Lapsendamise kehtetuks tunnistamine ja lapsendamise tühistamine

(1) Lapsendamise kehtetuks tunnistamine ja lapsendamise tühistamine on lubatud ainult kohtu korras.

(2) Lapsendamise kehtetuks tunnistamise ja lapsendamise tühistamise hagi vaadatakse kohtus läbi eestkoste- ja hooldusorganite osavõtul.

(3) Lapsendamise kehtetuks tunnistamine ja lapsendamise tühistamine alaealise suhtes on lubatud ainult lapse huvides.

§ 129. Lapsendamise kehtetuks tunnistamise alused

Lapsendamine võidakse tunnistada kehtetuks, kui:

- 1) lapsendati täisealine kodanik;
- 2) lapsendajaks oli kodanik, kel vastavalt käesoleva koodeksi § 112 lg. 2 ei ole õigust lapsendada;
- 3) lapsendamise otsuse aluseks olid võltsitud dokumendid;
- 4) lapsendamine on fiktiivne;
- 5) lapsendamine toimus vanemate nõusolekuta, kui seadus nõuab sellist nõusolekut.

§ 130. Lapsendamise tühistamise alused

(1) Lapsendamine kuulub tühistamisele, kui tuvastatakse, et lapsendajad hoiduvad kõrvale oma kohustuste täitmisest laste kasvatamisel või kuritarvitavad oma vanemlike õigusi, kohtlevad lapsi julmalt, avaldavad neile kahjulikku mõju oma amoraalse, ühiskonnavastase käitumisega, samuti siis, kui lapsendajad on kroonilised alkohoolikud või narkomaanid.

(2) Lapsendamist võidakse tühistada ka teistel, käesoleva paragrahvi lõikes üks nimetamata asjaoludel, kui seda nõuavad lapse huvid, samuti ka lapse sügava vaimse alaarengu juhul.

§ 131. Isikud, kel on õigus nõuda lapsendamise kehtetuks tunnistamist või tühistamist

(1) Lapsendamise kehtetuks tunnistamist võivad nõuda kodanikud, kelle õigusi lapsendamisega rikuti, samuti ka eestkoste- ja hooldusorganid ning prokurör.

(2) Vanemate nõusolekuta toimunud lapsendamise kehtetuks tunnistamist võivad nõuda ainult vanemad.

(3) Lapsendamise tühistamist võivad nõuda riiklikud või ühiskondlikud organisatsioonid, prokurör, lapse vanemad ning käesoleva koodeksi §-s 130 lg. 2 sätestatud alustel ka lapsendaja või tema eestkostja.

(4) Kui hagejale on lapsendajad teadmata, esitatakse lapsendamise kehtetuks tunnistamise hagi eestkoste- ja hooldusorgani vastu lapsendamise otsuse tegemise koha järgi.

§ 132. Lapsendamise kehtetuks tunnistamise tagajärjed

Lapsendamine tunnistatakse kehtetuks lapsendamise kohta otsuse tegemise momendist. Sel juhul lapsendaja ja tema sugulaste ning lapsendatava suhtes mingisuguseid lapsendamisest tulenevaid õigusi ega kohustusi ei teki.

§ 133. Lapsendamise tühistamise tagajärjed

(1) Lapsendamise tühistamise korral lõpevad vastastikused õigused ja kohustused lapsendatu ja lapsendaja ning lapsendaja sugulaste vahel.

(2) Lapsendamise tühistamise korral teeb kohus otsuse küsimustes, mis puudutavad lapse äravõtmist lapsendajatelt, õiguste ja kohustuste taastamist lapse, vanemate ja veresugulaste vahel ning, lähtudes lapse huvidest, tema andmist vanemate kasvatada, kui viimased soovivad last kasvatada. Selle juures arvestatakse lapse nõusolekut, kui ta on saanud kümneaastaseks.

(3) Juhul kui laps on orb või kui vanematelt on vanemlikud õigused ära võetud või kui lapse andmine vanemate kasvatada on vastuolus lapse huvidega, teeb kohus otsuse tema andmiseks eestkoste- ja hooldusorganite eestkostmisele või hooldamisele. Lapsendamise tühistamisel käesoleva koodeksi §-s 130 lg. 1 ettenähtud alustel võib kohus välja mõista alimendid lapsendajailt.

(4) Lapsendamise tühistamise korral lahendab kohus lapsele seoses lapsendamisega antud ees-, isa- ja perekonnanime säilitamise või muutmise küsimuse, lähtudes lapse huvidest. Ees-, isa- ja perekonnanime muutmiseks on vajalik lapse nõusolek, kui ta on saanud kümneaastaseks.

(5) Lapsendamine lõpeb lapsendamise tühistamise kohta tehtud kohtuotsuse jõustumise päevast.

§ 134. Lapsendamise kehtetuks tunnistamise või tühistamise kohta tehtud kohtuotsusest ärakirja saatmine

Kohus, kes tegi lapsendamise kehtetuks tunnistamise või tühistamise otsuse, on kohustatud pärast otsuse jõustumist saatma otsuse ärakirja rajooni (linna) töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteele, kes otsustas lapsendamise, ja perekonnaseisuorganile, kus lapsendamine on registreeritud.

EESTKOSTE JA HOOLDUS

§ 135. Eestkoste ja hoolduse eesmärk

(1) Eestkoste ja hooldus seatakse alaealiste laste kasvatamiseks, kes vanemate surma, vanematelt vanemlike õiguste äravõtmise või vanemate haiguse tõttu või muudel põhjustel jäid ilma vanemlikust hoolitsusest, samuti ka nende laste isiklike ja varaliste õiguste ning huvide kaitseks.

(2) Eestkoste ja hooldus seatakse samuti täisealiste kodanike isiklike mittevaraliste ja varaliste õiguste ning huvide kaitseks, kes tervisliku seisundi tõttu ei suuda iseseisvalt teostada oma õigusi ega täita oma kohustusi.

(3) Kõik organisatsioonid ja kodanikud, kellel on andmeid eestkostet või hooldust vajavate kodanike kohta, on kohustatud sellest teatama eestkoste- ja hooldusorganile eestkostet või hooldust vajava kodaniku faktilise viibimiskoha järgi.

§ 136. Kodanikud, kelle üle seatakse eestkoste

(1) Eestkoste seatakse kuni viieteistkümne aasta vanuste alaealiste üle.

(2) Eestkoste seatakse samuti kodanike üle, kes on tunnistanud teovõimetuks vaimuhaiguse või nõrgamõistuslikkuse tõttu.

§ 137. Kodanikud, kelle üle seatakse hooldus

(1) Hooldus seatakse viieteistkümne kuni kaheksateistkümne aasta vanuste alaealiste üle.

(2) Hooldus seatakse samuti kodanike üle, kelle teovõimet on kohus piiranud alkohoolsete jookide või narkootiliste ainete kuritarvitamise tõttu.

§ 138. Teovõimelise kodaniku abistamiseks hooldaja määramine

Täisealisele teovõimelisele kodanikule, kes füüsiliste puuduste või haiguse tõttu vajab kaasabi oma õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel, määratakse tema palvel hooldaja.

§ 139. Eestkoste ja hoolduse teostamine vanemate (lapsendajate) poolt

Vanemad (lapsendajad) on oma alaealiste laste eestkostjad ja hooldajad erilise määramiseta.

§ 140. Lastele eestkostja või hooldaja määramine vanemate eluajal

Kui lapse vanematelt on vanemlikud õigused ära võetud või kui laps on neilt ära võetud käesoleva koodeksi § 81 kohaselt, samuti juhtudel, kui vanemad haiguse, kestva äraoleku tõttu või muudel mõjuvatel põhjustel ei saa teostada oma õigusi ja täita oma kohustusi lapse kasvatamisel, määratakse alaealisele eestkostja või hooldaja.

§ 141. Eestkoste teadmata äraolija vara üle

Teadmata äraolijaks tunnistatud kodaniku vara üle seatakse eestkoste «Eesti NSV tsiviilkoodeksiga» kehtestatud korras.

§ 142. Eestkostet ja hooldust seadev organ

(1) Eestkoste ja hoolduse seavad rajoonide, linnade, alevite ja külade tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed.

(2) «Eestkoste- ja hooldusorganite põhimääruse» kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 143. Eestkoste ja hoolduse seadmise koht

(1) Eestkoste ja hooldus seatakse kas eestkostet või hooldust vajava kodaniku elukoha või eestkostja või hooldaja elukoha järgi.

(2) Kui kodanikul, kelle üle seatakse eestkoste või hooldus, on teises kohas vara, pannakse selle vara hoidmise ja valitsemise kohustus eestkoste- ja hooldusorganile vara asukoha järgi. Vajaduse korral võib see organ määrata eraldi eestkostja vara üle.

§ 144. Kohtu kohustus teatada eestkoste- ja hooldusorganile vajadusest alaealise üle eestkoste või hoolduse seadmiseks

Kohus, kes otsustas vanematelt vanemlikud õigused ära võtta või vanematelt lapse ära võtta vanemlike õiguste äravõtmiseta, on kohustatud saatma pärast otsuse jõustumist otsuse ära kirja lapse elukoha eestkoste- ja hooldusorganile lapse üle eestkoste või hoolduse seadmiseks.

§ 145. Eestkostja või hooldaja määramine

(1) Eestkoste ja hoolduse vahetuks teostamiseks määrab rajooni, linna, alevi või küla tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee eestkostja või hooldaja. Eestkostja või hooldaja tuleb määrata hiljemalt ühe kuu jooksul arvates päevast, mil saadi teada eestkoste või hoolduse seadmise vajadusest.

(2) Eestkostja või hooldaja määramiseni täidavad nende ülesandeid eestkoste- ja hooldusorganid.

(3) Kodanikku võib eestkostjaks või hooldajaks määrata ainult tema nõusolekul.

(4) Eestkostja või hooldaja valikul tuleb arvestada kodaniku isiklike omadusi, võimeid vastavate kohustuste täitmiseks ning suhteid tema ja kodaniku vahel, kelle üle seatakse eestkoste või hooldus. Kümne kuni viieteistkümne aasta vanusele alaealisele eestkostja määramisel ja viieteistkümne kuni kaheksateistkümne aasta vanusele alaealisele hooldaja määramisel tuleb võimaluse piires arvestada ka nende soove.

(5) Täisealisele teovõimelisele kodanikule, kes oma tervisliku seisukorra tõttu vajab kaasabi oma õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel, määratakse hooldaja tema palvel.

§ 146. Kodanikud, keda ei või määrata eestkostjateks või hooldajateks

Eestkostjateks ja hooldajateks ei või määrata:

- 1) kodanikke, kes ei ole saanud kaheksateistkümnendaastaseks;
- 2) kodanikke, kes on tunnistatud teovõimetuteks või piiratult teovõimelisteks;
- 3) kodanikke, kellelt on vanemlikud õigused ära võetud või kellelt on lapsed ära võetud vanemlike õigusi ära võtmata;
- 4) lapsendajateks olnud kodanikud, kui lapsendamine on tühistatud käesoleva koodeksi § 130 lg. 1 ettenähtud alustel;
- 5) kodanikke, kes on eestkostja või hooldaja kohustuste täitmisest kõrvaldatud selle tõttu, et nad nõuete kohaselt ei täitnud oma kohustusi.

§ 147. Järelevalve eestkostjate ja hooldajate tegevuse üle

Järelevalvet eestkostjate ja hooldajate tegevuse üle teostavad eestkoste- ja hooldusorganid eestkostetava või hooldatava elukoha järgi vastavalt «Eestkoste- ja hooldusorganite põhimäärusele».

§ 148. Eestkoste ja hooldus kodanike üle, kes asuvad kasvatus- või meditsiinasutustes

(1) Lastele, keda täielikult kasvatatakse ja ülal peetakse riiklikes lasteasutustes, eestkostjat või hooldajat ei määrata.

(2) Eestkostjat või hooldajat ei määrata samuti teovõimetuks või piiratult teovõimeliseks tunnistatud kodanikele, kes on paigutatud vastavasse meditsiinasutustesse või sotsiaalkindlustuse organite asutustesse.

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes üks ja kaks tähendatud kodanike suhtes täidab eestkostja või hooldaja ülesandeid asutuse administratsioon, kus eestkostetav või hooldatav asub. Nende kodanike vara üle võidakse vajalikel juhtudel seada eestkoste.

§ 149. Eestkostja ja hooldaja kohustused alaealiste eestkostetavate ja hooldatavate eest hoolitsemisel

Alla kaheksateistkümnenda aasta vanuse alaealise eestkostjal või hooldajal on õigus ja kohustus kasvatada oma eestkostetavaid või hooldatavaid kommunistlikult moraalkoodeksi vaimus, hoolitseda nende ülalpidamise, kehalise arenemise, õpetamise ja ühiskondlikult kasulikule tegevusele ettevalmistamise eest, samuti kaitsta nende õigusi ja huve.

§ 150. Eestkostja ja hooldaja kohustused täisealiste eestkostetavate ja hooldatavate eest hoolitsemisel

Teovõimetu alaealise kodaniku eestkostja ja teovõimelise täisealise kodaniku hooldaja on kohustatud hoolitsema eestkostetavate ja hooldatavate eest, hoolt kandma neile vajalike elukondlike tingimuste loomise ja ravi kindlustamise eest, kaitsma nende õigusi ja huve.

§ 151. Eestkostja kohustus elada koos eestkostetavaga

(1) Eestkostja on kohustatud elama koos oma eestkostetavaga.

(2) Vajalikel juhtudel võib eestkoste- ja hooldusorgan lubada eestkostjal ja eestkostetaval elada lahus ajutiselt, kui lahuselamine ei mõju ebasoodsalt eestkostetava kasvatamisele ja tema õiguste ning huvide kaitsmisele.

(3) Kui eestkostja ja eestkostetav asuvad elama ükskõik kumma elamispiirkonnale, säilitatakse neile vastavalt «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» §-le 312 seniste eluruumide kasutamise õigus.

(4) Eestkostjad on kohustatud teatama eestkoste- ja hooldusorganeile oma elukoha muutmisest.

§ 152. Alaealise eestkostja ja hooldaja õigus välja nõuda eestkostetavaid ja hooldatavaid isikutelt, kes neid ebaseaduslikult enda juures peavad

Alaealise eestkostjal ja hooldajal on õigus kohtu korras välja nõuda eestkostetavat või hooldatavat igalt isikult, kes teda hoiab enda juures ilma seadusliku aluseta või kohtuotsuseta.

§ 153. Teovõimetu täisealise kodaniku eestkostja kohustus taotleda eestkostetava tervenemisel eestkoste lõpetamist

Teovõimetu täisealise kodaniku eestkostja on kohustatud eestkostetava tervenemise või tema tervise tunduva paranemise korral viivitamata esitama taotluse eestkostetava teovõimeliseks tunnistamiseks ja tema üle seatud eestkoste lõpetamiseks «Eesti NSV tsiviilprotsessi koodeksi» §-s 268 ettenähtud korras.

§ 154. Eestkostjate tsiviilõigused ja -kohustused teovõimetute suhtes ning hooldajate tsiviilõigused ja -kohustused piiratult teovõimeliste suhtes

(1) Eestkostja teostab tehinguid eestkostetava nimel ja huvides, tegutsedes tema seadusliku esindajana.

(2) Viieteistkümne kuni kaheksateistkümneme aasta vanuse alaealise hooldaja annab hooldatavale nõusoleku tehingute teostamiseks, mida hooldataval ei ole õigus iseseisvalt teostada.

(3) Piiratult teovõimeliseks tunnistatud kodaniku hooldaja teostab õigusi ja täidab kohustusi, mis on ette nähtud «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» § 16 lg. 1.

§ 155. Teovõimelise kodaniku hooldaja õigused ja kohustused

Täisealise teovõimelise kodaniku hooldaja osutab talle kaasabi õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel ja võib teostada tehinguid hooldatava nimel ja huvides ainult viimase ülesandel.

§ 156. Tehingud, mille teostamiseks on vaja eestkoste- ja hooldusorgani eelnevat nõusolekut

(1) Eestkostjal ei ole õigust ilma eestkoste- või hooldusorgani eelneva nõusolekuta:

1) loobuda eestkostetavale kuuluvatest varalistest õigustest (vara võõrandamine, välja arvatud kiiresti riknev või oma iseloomult müügiks ettenähtud vara; pärandi vastuvõtmisest ja võla sissenõudmisest loobumine jt.);

2) pantida eestkostetava vara;

3) välja anda eestkostetava nimel võlakohustusi;

4) välja üürida (rentida) eestkostetava vara tähtajaga üle ühe aasta, samuti pikendada sellist lepingut üle ühe aasta;

5) eestkostetava nimel eluruumist loobuda, seda vahetada või anda nõusolekut eluruumi üürilepingu muutmiseks.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes üks kehtestatud kitsendused laienevad ka alaealiste laste hooldajatele nõusoleku andmisel hooldatavale tehingute sooritamiseks.

§ 157. Tehingud, mida eestkostjal või hooldajal ei ole õigust teostada

(1) Eestkostjal või hooldajal, nende abikaasadel ja lähedastel sugulastel ei ole õigust teostada tehinguid eestkostetava või hooldatavaga, samuti ka õigust esindada eestkostetavat või hooldatavat tehingute teostamisel või kohtuasjade ajamisel eestkostetava või hooldatava ja eestkostja või hooldaja abikaasa või nende lähedaste sugulaste vahel.

(2) Eestkostetava nimel kinkelepingu, käenduslepingu ja elamu elu-aegse ülalpidamise tingimusega võõrandamise lepingu sõlmimine ei ole lubatud.

(3) Käesoleva paragrahvi lõike kaks sätet ei kohaldata täisealise teovõimelise kodaniku hooldajale.

§ 158. Eestkostetavale või hooldatavale laekuvate summade (tulude) käsutamine

(1) Kõik summad, mis laekuvad alaealistele, või teovõimetuks või piiratult teovõimeliseks tunnistatud täisealistele kodanikele töötasu, pensioni, alimentide või muude laekumiste näol, antakse eestkostja või hooldaja käsutusse ja kulutatakse eestkostetava või hooldatava ülalpidamiseks ja kasvatamiseks.

(2) Viieteistkümne kuni kaheksateistkümne aasta vanune alaealine, kelle üle on seatud hooldus, käsutab iseseisvalt töötasu, stipendiumi ja oma autori- või leiutisõiguste teostamisel saadavat tasu kooskõlas «Eesti NSV tsiviilkoodeksi» §-ga 15.

(3) Eestkostetava (hooldatava) vara võõrandamise kord, samuti muude toimingute teostamise kord eestkostetava (hooldatava) vara ja rahaliste vahendite valitsemise alal määratakse «Eestkoste- ja hooldusorganite põhimääruses».

§ 159. Toetuse määramine eestkostetava või hooldatava ülalpidamiseks

Kui eestkostetava või hooldatava ülalpidamiseks puuduvad vajalikud vahendid, määrab eestkoste- ja hooldusorgan igakuise toetuse nende ülalpidamiseks Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt kehtestatud suurus.

§ 160. Eestkostja ja hooldaja kohustuste tasuta täitmine

Eestkoste- ja hooldusalaseid kohustusi täidetakse tasuta.

§ 161. Kaebuste esitamine eestkostja või hooldaja tegevuse peale

Kaebuse eestkostja või hooldaja tegevuse peale võib esitada iga isik, sealhulgas ka eestkostetav ja hooldatav, eestkoste- ja hooldusorganile eestkostetava või hooldatava elukoha järgi.

§ 162. Eestkostja ja hooldaja vabastamine oma kohustuste täitmisest

Eestkoste- ja hooldusorgan võib vabastada eestkostja ja hooldaja tema palvel eestkoste või hooldusalaste kohustuste täitmisest.

§ 163. Eestkostja ja hooldaja kõrvaldamine

Kui eestkostja või hooldaja ei täida oma kohustusi nõuete kohaselt, kõrvaldab eestkoste- ja hooldusorgan tema eestkoste- või hooldusalaste kohustuste täitmiselt. Oma õiguste kuritarvitamisel omakasu eesmärgil eestkostetavate või hooldatavate kahjuks, eestkostja või hooldaja võetakse vastutusele seaduses ettenähtud korras.

§ 164. Eestkoste lõppemine

(1) Eestkoste lõpeb:

1) eestkostetava surmaga;

2) kuni viieteistkümne aasta vanuse alaealise tagastamisega vanematele või lapsendajatele, samuti tema lapsendamisega;

3) teovõimetu teovõimeliseks tunnistamisega.

(2) Eestkostetava saamisest viieteistkümnepäevaks eestkoste lõpeb ja kodanik, kes täitis eestkostja kohustusi, muutub alaealise hooldajaks ilma erilise määramiseta.

§ 165. Hoolduse lõppemine

(1) Hooldus lõpeb:

1) hooldatava surmaga;

2) viieteistkümnepäevaks kaheksateistkümnepäevase alaealise tagastamisega vanematele või lapsendajatele, samuti lapsendamisega või abiellumisega;

3) piiratud teovõimega kodanike suhtes — teovõime piiramise tühistamisega;

4) teiste kodanike suhtes — hoolduse määramist tinginud põhjuste äralangemisega.

(2) Hooldatava kaheksateistkümnepäevaseks saamisest hooldus lõpeb ilma erilise otsuseta.

§ 166. Kaebuste esitamine eestkoste- ja hooldusorgani otsusele

Eestkoste- ja hooldusorgani otsusele eestkostja või hooldaja määramise või nende kõrvaldamise kohta eestkoste- või hooldusalaste kohustuste täitmisest, samuti muudes eestkoste- ja hooldusalastes küsimustes võib esitada kaebuse iga kodanik või organisatsioon eestkoste- või hooldusorgani kõrgemalseisvale organile.

IV OSA

PEREKONNASEISUAKTID

12. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 167. Perekonnaseisuaktide registreerimine

Sünd, surm, abielu sõlmimine, abielu lahutamine, lapsendamine, isaduse tuvastamine, eesnime, isanime ja perekonnanime muutmine kuulub registreerimisele riiklikes perekonnaseisuorganeis.

§ 168. Perekonnaseisuakte registreerivad organid

(1) Perekonnaseisuakte registreerivad rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteede perekonnaseisubürood (-osakonnad), külades, alevites ja linnades, kus ei ole perekonnaseisubürood — küla, alevi ja linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteed.

(2) Rajoonide ja linnade tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede perekonnaseisubürood (-osakonnad) registreerivad sünni- ja surmajuhtumeid, abielu sõlmimist, abielu lahutamist, lapsendamist, isaduse tuvastamist, perekonna-, ees- ja isanime muutmist, muudavad, parandavad, täiendavad ja annulleerivad perekonnaseisuakte, taastavad kadumäläinud akte, hoiavad aktiraamatuid ja annavad välja vastavaid tõendeid ning korduvaid tunnistusi.

(3) Külade, alevite ja linnade tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed registreerivad sünni- ja surmajuhtumeid ning isaduse tuvastamist.

§ 169. Aktiraamatud. Perekonnaseisuaktide registreerimise eeskirjad

(1) Kooskõlas «NSV Liidu ja liiduvabariikide abielu- ja perekonnaseadusandluse alustega» määrab NSV Liidu Ministrite Nõukogu kindlaks perekonnaseisuaktide kannete muutmise ja taastamise korda reguleerivad põhisätted, perekonnaseisuaktide registreerimise raamatute vormid ja nende raamatute kannete alusel väljaantavate tunnistuste vormid, aktiraamatute hoidmise korra ja tähtajad.

(2) Perekonnaseisuaktide registreerimise eeskirjad, kaasa arvatud abielude ja sündide piduliku registreerimise kord, abiellujate poolt vastastikku oma tervisliku seisukorra ja perekonnaseisu teatavakstegemise ning kui tulevaste abikaasade ja vanemate õiguste ja kohustuste selgitamise kord, kinnitatakse Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt määratavas korras.

§ 170. Perekonnaseisuaktide registreerimisel esitatavad dokumendid

(1) Perekonnaseisuaktide kannete tegemisel tuleb esitada perekonnaseisuorganites registreerimisele kuuluvaid fakte ning avaldaja isikut tõendavad dokumendid.

(2) Perekonnaseisuaktide registreerimiseks vajalike dokumentide loetelu määratakse kindlaks käesoleva koodeksi §-s 169 lg. 2 tähendatud eeskirjadega.

§ 171. Perekonnaseisuaktide kannete vaidlustamise kord

(1) Kui on olemas küllaldased alused ja kui huvitatud isikute vahel ei ole vaidlusi, parandavad vigu ja teevad muudatusi perekonnaseisuaktide kannetes perekonnaseisuorganid. Perekonnaseisuorgani keeldumise peale kande parandamise või muutmise kohta võib kaevata kohtusse.

(2) Kui asjast huvitatud isikute vahel on vaidlus, parandatakse kanne kohtuotsuse alusel.

§ 172. Riigilõiv

(1) Sünni, surma, lapsendamise ja isaduse tuvastamise registreerimine perekonnaseisuorganites, samuti nende aktide registreerimise algsete dokumentide väljaandmine ja sünniaktide parandamine ning täiendamine seoses isaduse tuvastamisega toimuvad kooskõlas NSV Liidu seadusandlusega riigilõivu võtmata.

(2) Muude perekonnaseisuaktide koostamise eest võetakse riigilõivu NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt kehtestatud määrade järgi.

13. p e a t ü k k

SÜNNI REGISTREERIMINE

§ 173. Sünni registreerimise koht

Sünd registreeritakse perekonnaseisuorganisis sünnikoha või vanemate või ühe vanema elukoha järgi.

§ 174. Sünni registreerimise kord

Sünd registreeritakse mõlema või ühe vanema avalduse alusel. Vanemate surma korral või juhul, kui nad ei saa teha avaldust, võivad avalduse teha sugulased, meditsiiniastutuse administratsioon, kus laps sündis, või muud isikud.

§ 175. Lapse sünni registreerimise pidulikkus

Vanemate soovil toimub lapse sünni registreerimine pidulikult.

§ 176. Sünni kohta avalduse tegemise tähtaeg

Avaldus sünni kohta peab olema tehtud ühe kuu jooksul arvates lapse sündimise päevast, surnult sündinud lapse puhul aga kolme päeva jooksul arvates sünnitamise päevast.

§ 177. Leidlapse sünni registreerimine

Leidlapse perekonna-, ees- ja isanimi kantakse sisse riikliku lasteasutuse administratsiooni või lapse enda juurde kasvatada võtnud kodaniku avalduse kohaselt.

§ 178. Kanne isa kohta, kes on surnud enne lapse sündi

Kui laps sündis pärast kodaniku surma, kes oli vastsündinu emaga registreeritud abielus, võidakse surnud kodanik märkida lapse sünniakti ja sünnitunnistusele lapse isana tingimusel, kui tema surma päevast kuni lapse sündimiseni ei ole möödunud üle 10 kuu.

§ 179. Lapse sünni registreerimine, kes on sündinud pärast abielu lahutamist või abielu kehtetuks tunnistamist

Lapse sünni registreerimine, kes on eostatud abielu kestel, kuid kes sündis pärast abielu lahutamist või kehtetuks tunnistamist, juhul kui abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamise päevast kuni lapse sündimise päevani ei ole möödunud üle 10 kuu, toimub samas korras, mis on kehtestatud abielus olevate vanemate lapse sünni registreerimiseks.

14. p e a t ü k k

SURMA REGISTREERIMINE

§ 180. Surma registreerimise koht

Surm registreeritakse perekonnaseisuorganeis kohas, kus surnu elas, või surmakohas. Surma registreerimine surma fakti tuvastamise või kodaniku surnuks kuulutamise kohta käiva kohtuotsuse alusel toimub otsuse teinud kohtu asukoha perekonnaseisuorganis.

§ 181. Avaldus surma kohta

Avalduse surma kohta peavad tegema sugulased või teised kodanikud, kes elasid koos surnud isikuga, kui aga neid ei ole, siis naabrid, majavalitsus, raviaasutuse administratsioon või siseministeriumi organ, kes leidis laiba.

§ 182. Surma kohta avalduse tegemise tähtaeg

Avaldus surma registreerimiseks peab olema tehtud perekonnaseisuorganile mitte hiljem kui kolme päeva jooksul, arvates surma saabumisest või laiba leidmisest.

ABIELU REGISTREERIMINE

§ 183. Abielu registreerimise koht

Abielu registreeritakse mõlema või ühe abielluja alatise või ajutise elukoha või nende vanemate elukoha perekonnaseisuoorganis.

§ 184. Abiellumise avaldus

(1) Abielluda soovijad esitavad isiklikult kirjaliku abiellumise avalduse oma valikul käesoleva koodeksi §-s 183 ettenähtud ühes perekonnaseisuoorganis.

(2) Koos avaldusega tuleb anda allkiri selle kohta, et puuduvad abiellumist takistavad asjaolud ja et ollakse vastastikku teadlikud üksteise tervislikust seisukorrast.

(3) Avalduses peab olema märgitud, mitmendat korda kumbki abiellub ja kuipalju on kummalgi lapsi.

(4) Kodanikud, kes olid varem abielus, on kohustatud koos avaldusega esitama dokumendid, mis tõendavad eelmise abielu lõppemist.

§ 185. Abiellujate tutvustamine nende õiguste ja kohustustega

Abiellumise avaldust vastuvõttev ametiisik on kohustatud tutvustama abielluda soovijaid abielu registreerimise tingimuste ja korraga, hoiatama neid, et nad vastutavad valeandmete andmise eest, veenduma, et nad on teadlikud teineteise tervislikust seisukorrast, ja neile ära seletama nende kui tulevaste abikaasade ja vanemate põhilised õigused ja kohustused.

§ 186. Avaldus abielu registreerimist takistavate asjaolude kohta

Kui perekonnaseisuoorganile enne abielu registreerimist saabub avaldus abielu sõlmimist takistavate asjaolude kohta, lükatakse abielu sõlmimine vajaduse korral edasi avalduse kontrollimiseks, kuid mitte üle ühe kuu.

§ 187. Abielu registreerimise kord

Abielu sõlmimine toimub kindlaksmääratud ajal abiellujate kohalolekul.

§ 188. Märge abikaasade dokumentides abielu registreerimise kohta

Abiellunud kodanike passides või isikut tõendavates dokumentides tehakse märge abielu registreerimise kohta, kus näidatakse teise abikaasa perekonnanimi, ees- ja isanimi, sünniaasta, abielu registreerimise koht ning aeg.

ABIELULAHUTUSE REGISTREERIMINE

§ 189. Abielulahutuse registreerimise koht

Abielulahutus registreeritakse perekonnaseisuorgan is abikaasade või ühe abikaasa elukohas.

§ 190. Abielulahutuse registreerimine kohtuotsuse alusel

(1) Abielulahutus registreeritakse kohtuotsuse alusel perekonnaseisuorgan is mõlema või ühe abikaasa avalduse alusel.

(2) Kui abielulahutus on registreeritud ainult ühe abikaasa avalduse alusel, loetakse abielu lõppenuks, kuid teine abikaasa, kuni ta ei ole saanud abielulahutuse tunnistust, ei või uuesti abielluda.

§ 191. Abikaasade vastastikuse kokkuleppe alusel perekonnaseisuorgan is toimuva abielulahutuse registreerimine

(1) Abielulahutuse avalduses vastastikuse kokkuleppe korral vastavalt käesoleva koodeksi §-le 43 peavad abikaasad kinnitama, et neil ei ole alaealisi lapsi.

(2) Abielulahutust võib registreerida ühe abikaasa mitte kohalolekul, kui see abikaasa mõjuvatel põhjustel ei saa ilmuda perekonnaseisuorganisse ja tema nimel esitatakse vajalikul viisil tõestatud avaldus, mis tõendab tema nõusolekut abielu lahutamiseks.

(3) Kolme kuu möödumisel, arvates avalduse esitamise päevast, perekonnaseisuorgan registreerib vastavalt käesoleva koodeksi §-le 43 abielulahutuse.

§ 192. Ühe abikaasa avalduse alusel perekonnaseisuorgan is toimuva abielulahutuse registreerimine

(1) Abielulahutuse avalduse juurde, mis esitatakse käesoleva koodeksi §-s 44 ettenähtud alustel, peab olema lisatud ära kiri teise abikaasa teadmata äraolijaks või teovõimetuks tunnistamise kohta või kohtuotsuse ära kiri või väljavõte kohtuotsusest teise abikaasa karistamise kohta vabadusekaotusega tähtajaga mitte alla kolme aasta.

(2) Avalduse esitamisest teatab perekonnaseisuorgan abikaasale, kes viibib karistuse kandmisel või teovõimetu abikaasa eestkostjale või teadmata äraolijaks tunnistatud abikaasa vara eestkostjale. Teates määratakse kindlaks tähtaeg vastuse saatmiseks selle kohta, kas on vaidlust laste kohta, abikaasade ühisomanduses oleva vara jagamise või abi vajavale töövõimetule abikaasale vahendite maksmise kohta.

(3) Vastuse saamisel vaidluse puudumise kohta või vastuse mitte-saamisel teates määratud tähtajaks perekonnaseisuorgan registreerib abielulahutuse.

§ 193. Abikaasale abielueelse perekonnanime andmine abielu lahutamisel

Abikaasa, kes soovib tagasi saada abielueelset perekonnanime, peab sellest teatama abielu lahutamisel. Abikaasale abielueelse perekonnanime andmise kohta tehakse märke abielulahutamise aktis.

§ 194. Abielulahutuse tunnistuse väljaandmine

Pärast abielulahutuse registreerimist antakse avaldajale välja abielulahutuse tunnistus ja tehakse vastav märke passis või isikut tõendavas dokumendis.

17. p e a t ü k k

LAPSENDAMISE REGISTREERIMINE

§ 195. Lapsendamise registreerimise koht

Lapsendamine registreeritakse perekonnaseisuorganeis lapsendamise otsuse tegemise kohas.

§ 196. Lapsendamise registreerimise avaldus

(1) Lapsendamine registreeritakse lapsendajate (lapsendaja) avalduse järgi rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee lapsendamise otsuse ja lapsendajate (lapsendaja) isikut tõendavate dokumentide alusel.

(2) Kui lapsendajad (lapsendaja) ei esita avaldust kuu aja jooksul lapsendamise päevast arvates, registreerib lapsendamise perekonnaseisuorgan rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel.

§ 197. Lapsendamise registreerimise tähtaeg

Avaldus lapsendamise registreerimiseks peab olema tehtud ühe kuu jooksul arvates rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee vastava otsuse vastuvõtmise päevast.

§ 198. Muudatuste tegemine lapsendatu sünniaktis

Rajooni (linna) tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee lapsendamise otsuse alusel teevad perekonnaseisuorganid muudatused lapsendatu sünniaktis ja annavad välja uue sünnitunnistuse.

§ 199. Lapsendamise kannete annulleerimine

(1) Kui lapsendamine tunnistatakse kehtetuks, annulleerivad perekonnaseisuorganid lapsendamise kande ja taastavad lapsendatu sünniaktis kõik andmed, mis olid enne lapsendamist.

(2) Kui lapsendamine tühistatakse kohtuotsuse alusel, teevad perekonnaseisuorganid märkme lapsendamise kannetes lapsendamise tühistamise kohta ja juhul kui see on kohtuotsuses märgitud, taastavad lapsendatu sünniaktis algsed andmed, mis olid enne lapsendamist.

18. p e a t ü k k

ISADUSE TUVASTAMISE REGISTREERIMINE

§ 200. Isaduse tuvastamise registreerimise koht

Isaduse tuvastamine registreeritakse perekonnaseisuorganeis ühe vanema elukohas või isaduse tuvastamise kohtuotsuse tegemise kohas.

§ 201. Isaduse tuvastamise registreerimise kord

Isaduse tuvastamine registreeritakse vastavalt käesoleva koodeksi §-dele 56—58.

§ 202. Isa andmete kandmine lapse sünniakti

Isaduse tuvastamise kande alusel kannavad perekonnaseisuorganid isa andmed lapse sünniakti ja sünnitunnistusele.

19. p e a t ü k k

PEREKONNA-, EES- JA ISANIME MUUTMISE REGISTREERIMINE

§ 203. Perekonna-, ees- ja isanime muutmise registreerimise kord

NSV Liidu kodanike perekonna-, ees- ja isanime muutmine registreeritakse rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee perekonnaseisubüroodes (-osakondades) avaldaja alatise elukoha järgi.

§ 204. Muudatuste tegemine perekonna-, ees- ja isanime muutnud kodanike laste sünniaktides

(1) Isa eesnime muutmise registreerimisel muudetakse tema alaealiste laste isanimi. Täisealiste laste isanimi muudetakse ainult neil juhtudel, kui täisealised lapsed ise esitavad perekonnaseisuorganile sellekohase avalduse.

(2) Alaealiste laste perekonnanime muudetakse, kui perekonnanime muudavad mõlemad vanemad. Kui perekonnanime muudab ainult üks vanematest, võidakse tema alaealiste laste perekonnanime muuta vanemate kokkuleppel, seile puudumisel aga otsustab laste perekonnanime muutmise eestkoste- ja hooldusorgan.

§ 205. Uute tunnistuste väljaandmine perekonnaseisuaktide registreerimise kohta seoses perekonna-, ees- ja isanime muutmisega

Kui seoses perekonna-, ees- ja isanime muutmisega tehti perekonnaseisuaktides muudatusi, annulleerivad perekonnaseisuorganid varem väljaantud tunnistused ja annavad nende asemele uued tunnistused, arvestades aktides tehtud muudatusi.

V O S A

NÕUKOGUDE ABIELU- JA PEREKONNASEADUSANDLUSE KOHALDAMINE VÄLISMAALASTE JA KODAKONDSUSETA ISIKUTE SUHTES. VÄLISRIIKIDE ABIELU- JA PEREKONNASEADUSTE NING RAHVUSVAHELISTE LEPINGUTE JA KOKKULEPETE KOHALDAMINE

20. peatükk

NÕUKOGUDE ABIELU- JA PEREKONNASEADUSANDLUSE KOHALDAMINE VÄLISMAALASTE JA KODAKONDSUSETA ISIKUTE SUHTES

§ 206. Lapse kodakondsus

(1) Kooskõlas «NSV Liidu ja liiduvabariikide abielu- ja perekonnaseadusandluse aluste» §-ga 30 laps, kelle mõlemad vanemad tema sünni ajal olid NSV Liidu kodanikud, on NSV Liidu kodanik, ükskõik kus ta sündis.

(2) Kui vanemad on eri kodakondsuses ja üks neist oli lapse sünni momendil NSV Liidu kodanik, tunnistatakse laps NSV Liidu kodanikuks tingimusel, et kas või ükski vanemaist elas sel ajal NSV Liidu territooriumil. Kui sel ajal mõlemad vanemad elasid väljaspool NSV Liidu piire, määratakse lapse kodakondsus nende kokkuleppe alusel.

§ 207. Abielude sõlmimine Nõukogude kodanike ja välismaalaste vahel ning välismaalaste vahel Eesti NSV-s

(1) Nõukogude kodanike abielud välismaalastega, samuti välismaalaste abielud Eesti NSV-s sõlmitakse üldistel alustel.

(2) Nõukogude kodanike abiellumine välismaalastega ei too kaasa kodakondsuse muutumist.

(3) NSV Liidus välisriigi saatkonnas või konsulaadis sõlmitud välismaalaste abielu tunnistatakse vastastikkuse tingimustel Eesti NSV-s kehtivaks, kui need isikud abiellumise momendil olid selle riigi kodanikud, kes määras saadiku või konsuli.

§ 208. Nõukogude kodanike abielude sõlmimine ja muude perekonnaseisuaktide teostamine NSV Liidu saatkondades ja konsulaatides. Väljaspool NSV Liidu piire sõlmitud abielude tunnustamine

(1) Kooskõlas «NSV Liidu ja liiduvabariikide abielu- ja perekonnaseadusandluse aluste» §-ga 32 sõlmitakse väljaspool NSV Liidu piire elavate Nõukogude kodanike abielud NSV Liidu saatkondades või konsulaatides.

(2) Abielu sõlmimisel või muude perekonnaseisuaktide teostamisel välismaal NSV Liidu saatkondades ja konsulaatides kohaldatakse selle liiduvabariigi seadusi, kelle kodanikud on huvitatud isikud. Kui huvitatud isikud on eri liiduvabariikide kodanikud või kui pole kindlaks tehtud, missuguse vabariigi kodanikud nad on, kohaldatakse ühe liiduvabariigi seadusi nende kokkuleppel, lahkarvamuse korral aga perekonnaseisuakti registreeriva ametiisiku otsuse alusel.

(3) Neil juhtudel, kui Nõukogude kodanike abielud ja Nõukogude kodanike abielud välismaalastega on sõlmitud väljaspool NSV Liidu piire, kinni pidades abielusõlmimise vormist, mis on kehtestatud abielu sõlmimise koha seadusega, tunnistatakse need abielud Eesti NSV-s kehtivaks, kui selleks ei ole käesoleva koodeksi §-dest 14–16 ja 49 tulenevaid takistusi.

(4) Väljaspool NSV Liidu piire vastavate riikide seaduste kohaselt sõlmitud välismaalaste abielud tunnistatakse Eesti NSV-s kehtivaks.

§ 209. Nõukogude kodanike ja välismaalaste vaheliste abielude ning välismaalaste abielude lahutamine Eesti NSV-s. Väljaspool NSV Liidu piire toimunud abielu lahutamise tunnustamine

(1) Nõukogude kodanike ja välismaalaste vaheliste abielude, samuti välismaalaste abielude lahutamine Eesti NSV-s toimub üldistel alustel.

(2) Nõukogude kodanike ja välismaalaste vaheliste abielude lahutamine, mis on toimunud väljaspool NSV Liidu piire vastava riigi seaduste järgi, tunnistatakse Eesti NSV-s kehtivaks, kui abielu lahutamise ajal kas või ükski abikaasadest elas väljaspool NSV Liidu piire.

(3) Väljaspool NSV Liidu piire vastava riigi seaduste kohaselt toimunud Nõukogude kodanike abielu lahutamine tunnistatakse Eesti NSV-s kehtivaks, kui mõlemad abikaasad abielu lahutamise momendil elasid väljaspool NSV Liidu piire.

(4) Vastava riigi seaduste kohaselt väljaspool NSV Liidu piire toimunud välismaalaste abielu lahutamine tunnistatakse Eesti NSV-s kehtivaks.

(5) Nõukogude kodanikel, kes elavad alatiselt välismaal, on õigus abielu lahutada Eesti NSV kohtuorganites NSV Liidu Ülemkohtu ülesandel.

§ 210. Nõukogude kodakondsuses olevate ja väljaspool NSV Liidu piire elavate laste lapsendamine. Eeskirjad laste lapsendamiseks välismaalaste poolt Eesti NSV-s

(1) Kooskõlas «NSV Liidu ja liiduvabariikide abielu- ja perekonnaseadusandluse aluste» §-ga 34 toimub Nõukogude kodakondsuses oleva ja väljaspool NSV Liidu piire elava lapse lapsendamine NSV Liidu saatkonnas või konsulaadis. Kui lapsendaja ei ole Nõukogude kodakondsuses, on lapsendamiseks vaja Eesti NSV Haridusministeeriumi või teise liiduvabariigi selleks volitatud organi luba.

(2) Nõukogude kodakondsuses oleva lapse lapsendamine, mis on teostatud selle riigi organeis, mille territooriumil laps elab, tunnistatakse samuti kehtivaks tingimusel, kui eelnevalt on saadud luba selliseks lapsendamiseks Eesti NSV Haridusministeeriumilt või teise liiduvabariigi selleks volitatud organilt.

(3) Nõukogude kodakondsuses olevate laste lapsendamine välismaalaste poolt Eesti NSV territooriumil toimub käesoleva koodeksi 10. peatükis kindlaksmääratud üldistel alustel, tingimusel, kui igal üksikul juhul saadakse selleks lapsendamiseks Eesti NSV Ministrite Nõukogu luba.

§ 211. NSV Liidu ja Eesti NSV abielu- ja perekonnaseadusandluse kohaldamine kodakondsuseta isikute suhtes

Eesti NSV-s elavad kodakondsuseta isikud sõlmivad ja lahutavad abielu, kasutavad abielu- ja perekonnaseadusandlusest tulenevaid õigusi ning kannavad selle seadusandlusega ettenähtud kohustusi üldistel alustel Nõukogude kodanikega.

21. p e a t ü k k

VÄLISRIIKIDE ABIELU- JA PEREKONNASEADUSTE NING RAHVUSVAHELISTE LEPINGUTE JA KOKKULEPETE KOHALDAMINE

§ 212. Välisriikide seaduste ja rahvusvaheliste lepingute ning kokkulepete kohaldamine

(1) Välisriikide abielu- ja perekonnaseadusi ei kohaldata või neil seadustel põhinevaid perekonnaseisuaakte ei tunnustata, kui niisugune kohaldamine või tunnustamine oleks vastuolus nõukogude korra alustega.

(2) Kui rahvusvahelise lepinguga või rahvusvahelise kokkuleppega, millest NSV Liit või Eesti NSV osa võtab, on kehtestatud teistsugused eeskirjad kui need, mis sisalduvad nõukogude abielu- ja perekonnaseadusandluses, siis kohaldatakse Eesti NSV-s rahvusvahelise lepingu või rahvusvahelise kokkuleppe eeskirju.

SISUKORD

		§-d	lk.
	SISSEJUHATUS		
	I OSA		
	ÜLDSÄTTED	1—11	5—7
	II OSA		
	ABIELU		
1. peatükk.	Abielu sõlmimise kord ja tingimused	12—16	8—9
2. peatükk.	Abikaasade õigused ja kohustused	17—33	9—12
3. peatükk.	Abielu lõppemine	34—48	13—15
4. peatükk.	Abielu kehtetus	49—53	15—16
	III OSA		
	PEREKOND		
5. peatükk.	Laste põlvnemise kindlakstegemine ja vanemate sissekandmine sünniaktide raamatusse	54—65	17—19
6. peatükk.	Vanemate õigused ja kohustused laste kasvatamisel	66—81	19—22
7. peatükk.	Vanemate ja laste alimendikohustused	82—95	22—25
8. peatükk.	Teiste perekonnaliikmete alimendikohustused	96—104	25—27
9. peatükk.	Alimentide maksmise ja sissenõudmise kord	105—110	27—28
10. peatükk.	Lapsendamine	111—134	29—33
11. peatükk.	Eestkoste ja hooldus	135—166	34—39
	IV OSA		
	PEREKONNASEISUAKTID		
12. peatükk.	Üldsätted	167—172	40—41
13. peatükk.	Sünni registreerimine	173—179	41—42
14. peatükk.	Surma registreerimine	180—182	42
15. peatükk.	Abielu registreerimine	183—188	43
16. peatükk.	Abielulahutuse registreerimine	189—194	44—45
17. peatükk.	Lapsendamise registreerimine	195—199	45—46
18. peatükk.	Isaduse tuvastamise registreerimine	200—202	46
19. peatükk.	Perekonna-, ees- ja isanime muutmise registreerimine	203—205	46—47
	V OSA		
	NÕUKOGUDE ABIELU- JA PEREKONNASEADUSANDLUSE KOHALDAMINE VÄLISMAALASTE JA KODAKONDSUSETA ISIKUTE SUHTES. VÄLISRIIKIDE ABIELU- JA PEREKONNASEADUSTE NING RAHVUSVAHELISTE LEPINGUTE JA KOKKULEPETE KOHALDAMINE		
20. peatükk.	Nõukogude abielu- ja perekonnaseadusandluse kohaldamine välismaalaste ja kodakondsuseta isikute suhtes	206—211	48—50
21. peatükk.	Välisriikide abielu- ja perekonnaseaduste ning rahvusvaheliste lepingute ja kokkulepete kohaldamine	212	50

